Oslo

Bymiljøetaten

Flerbruksplan for Oslo kommunes skoger

2026-2035

Foto: Oslo komune / Bymiljøetaten

Innhold

1 Flerbruksplanen 2026-2035 - grunnlaget for tiltak og prioriteringer 3
1.1 Overordnede føringer.....3
1.2 Forholdet mellom Flerbruksplanen og Behovsplanen for friluftsliv, park og nærnatur og Behovsplanen for idrett.....5
1.3 Forventet befolkningsutvikling fram mot 2050 5
1.4 Inkludering av klimahensyn i forvaltningen av Oslo kommunes skoger 5

2 Naturvern – bevare og styrke naturverdier.....7
2.1 Statlig vernede områder.....7
2.2 Administrativt vern.....9
2.3 Arealoversikt.....10
2.4 Retningslinjer for naturvernet i flerbruksplanperioden 11
2.5 Bevaring og styrking av naturverdier.....11
2.6 Restaurering av myr- og våtmarksområder.....12

3 Tilrettelegging for friluftsliv og idrett i Oslo kommunes skoger 13
3.1 Sommer 14
3.1.1 Stier og veier 14
3.1.2 Badevann 15
3.1.3 Sykling 16
3.1.4 Tilrettelegging for andre sommeraktiviteter.....16
3.2 Vinter 17
3.2.1 Skiløyper og lysløyper 17
3.2.2 Store langrennsanlegg.....17
3.2.3 Små anlegg for skileik, skiaktiviteter og aking.....17
3.2.4 Hoppbakker 17
3.2.5 Alpinanlegg.....18
3.2.6 Akebakker.....18
3.2.7 Faste vinterbrøytede veier 18
3.3 Helårstilbud.....18
3.3.1 Permanente ildsteder/bålplasser.....18
3.3.2 Parkeringsplasser 18
3.3.3 Sportsstuer, kiosker og turisthytter.....18
3.3.4 Ridning 18
3.3.5 Toaletter.....19
3.3.6 Anlegg for bevegelseshemmede.....19
3.3.7 Hund.....19
3.4 Bruk av Marka og brukerkonflikter.....19
3.4.1 Søknad om arrangementer 19

4 Vilt- og fiskeforvaltning 21
4.1 Fiske i ferskvann 21
4.2 Vilt og jakt 21
4.3 Innvandrende pattedyrarter 23
4.4 Hjort 23

5 Skogskjøtsel og driftsopplegg 25
5.1 Skogskjøtsel 25
5.1.1 Målsetning 25
5.1.2 Landskapsøkologisk planlegging 25
5.1.3 Hovedprinsipper ved skogbehandlingen 26
5.1.4 Klimatilpasning 28
5.1.5 Nærskogsskjøtsel 28
5.1.6 Bærekraftig skogbruk 30
5.1.7 Hogstkvantum og behandlet areal 31
5.1.8 Ramme for hogstkvantum 33
5.2 Skogsbilveier, snuplasser og velteplasser 33
5.2.1 Status 33
5.2.2 Utbedring og utvikling av infrastruktur 34

6 Jordbruk, kulturlandskap og kulturminner 36
6.1 Jordbruksområder – fulldyrkede og beiter 36
6.2 Kulturlandskap 36
6.2.1 Status kunnskap/kartlegging og skjøtselsplaner 36
6.2.2 Opplisting lokaliteter av beitemark og totalt areal 37
6.2.3 Opplisting lokaliteter av slåttemark og totalt areal 39
6.2.4 Tiltak for neste 10-års periode 39
6.2.5 Parsellhager 41
6.3 Kulturminner 41
6.3.1 Status for kulturminner i dag 41
6.3.2 Kulturminneforvaltning i flerbruksplanperioden 42

7 Kunnskapsformidling 44
7.1 Naturstier og kulturminnestier 44
7.2 Kulturminneskilt og informasjonsskilt 44
7.3 Undervisningstilbud skog 44
7.4 Undervisningsbaser, lavvoer 44
7.5 Besøksgårder 44

1 Flerbruksplanen 2026-2035 - grunnlaget for tiltak og prioriteringer

1.1 Overordnede føringer

Bystyret vedtok 19. desember 2018, ved behandling av sak 385/2018, byrådssak 211 *Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger*. Flerbruksplan for Oslo kommunes skoger 2026-2035 bygger på denne saken. I tråd med *Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger*, skal flerbruksplanen vedtas av bystyret og blant annet inneholde forslag til:

- hogstkvantum i perioden,
- program for hogst og skogbehandling,
- plan for veier som er viktige for skogsdrift,
- områder for administrativt vern,
- og tiltak for å redusere konflikter mellom ulike brukergrupper i Marka.

Saken legger følgende føringer for forvaltningen og driften av kommunens skoger:

- *Kommuneskogene skal forvaltes og drives i pakt med økologiske og bærekraftige prinsipper. Det biologiske mangfoldet skal bevares og videreutvikles. Forvaltningen skal ha bruker- og verneinteressene som det bærende grunnlag og økonomiske hensyn skal underordnes disse.*
- *Forvaltning og skjøtsel skal legges opp på en måte som tar hensyn til forholdet mellom friluftsliv, idrett og naturvern. Fellesverdier mellom disse interessene skal styrkes, og det skal søkes gode løsninger i de tilfeller interessene er motstridende.*
- *Helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning og drift skal bidra til at kommuneskogene er et forbilde i flerbruk både nasjonalt og internasjonalt.*

Ved forvaltningen og driften skal en:

- *Bevare skog- og jordbruksarealene, med områdenes natur-, kultur- og opplevelsesverdier.*
- *Sikre en bærekraftig bruk av naturressursene.*
- *Innenfor rammen av prinsippene om vektlegging av bruker- og verneinteresser skal virkeproduksjonen utnyttes økonomisk optimalt. Skogen som fornybar ressurs i et langsiktig perspektiv skal vektlegges.*
- *Bevare og videreutvikle et stedegent og variert dyre- og planteliv.*
- *Bevare kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for opplevelse og kunnskap.*
- *Forvalte frie vann og vassdrag for naturmangfold og friluftsliv.*
- *Bevare og utvikle byskogene for allsidig friluftsliv, varierte naturopplevelser, ro og stillhet.*
- *Sikre viktige arealer for naturvern, naturopplevelse, friluftsliv og idrett.*
- *Legge til rette for idrett som naturlig kan innpasses i Marka.*

- *Stimulere til størst mulig bruk av skogenes trivsels- og helseoppbyggende tilbud.*
- *Sørge for god og balansert tilrettelegging for varierte friluftslivs- og idrettsaktiviteter.*
- *Sørge for godt vedlikehold og effektiv drift av eksisterende anlegg.*
- *Bidra til et aktivt fiskestell og et godt og rimelig fisketilbud.*
- *Gi skoler og barnehager undervisningsmessig bistand innenfor skog, jord, natur og friluftsliv.*
- *Samarbeide med frivillige organisasjoner om aktuelle planer og tiltak.*
- *Legge forholdene til rette for aktuelle forskningsprosjekter.*
- *Sikre nye natur- og friluftsområder for byens befolkning gjennom regulering, vern eller erverv.*
- *Bidra til å sikre god kvalitet på byens drikkevann.*

Kommuneplanens samfunnsdel med byutviklingsstrategi 2025 – *Sammen skaper vi verdens beste by* – ble vedtatt av bystyret 30. april 2025. Kommuneplanens samfunnsdel er en plan for hvordan kommunen skal utvikle seg framover, med konkrete mål for ønsket utvikling. Fem kommunemål er definert i planen:

- Mål 1: *Oslo gir alle like muligheter til å lære, utvikle seg og leve gode liv.*
- Mål 2: *Oslo er grønn og levende.*
- Mål 3: *Oslo er nyskapende og attraktiv.*
- Mål 4: *Oslo er åpen, inkluderende og trygg.*
- Mål 5: *Oslo er veldrevet og leverer innbyggerorienterte og sammenhengende tjenester.*

For Flerbruksplanen er det særlig kommunemål 2 som er relevant. Mål 2 handler blant annet om å gi plass til natur i byen, redde Oslofjorden og ta vare på Oslomarka.

Gjeldende arealdel til kommuneplanen, *Oslo mot 2030 - Smart, trygg, grønn*, ble vedtatt av bystyret 23. september 2015. Ny kommuneplanens arealdel er under arbeid.

Handlingsplan for biologisk mangfold i Oslo 2023-2030 ble vedtatt av byrådet 7. september 2023 (sak 1080/2023). I henhold til handlingsplanen skal kommunen styrke arbeidet med å restaurere og øke mengden av og kvaliteten på natur i Oslo, og styrke forvaltningen og skjøtselen av verdifull natur i byggesonen, i fjorden og i Marka. Under de ulike delmålene i planen er det vedtatt konkrete tiltak for å overvåke biologisk mangfold, sikre arealer, samt gjennomføre skjøtsel og restaurering av blant annet biologisk verdifulle skogmiljøer, vassdragsnatur, amfibiedammer, myr og blomsterenger. Konkrete tiltak for å følge opp handlingsplanen vedtas sammen med kommunens budsjett.

1.2 Forholdet mellom Flerbruksplanen og Behovsplanen for friluftsliv, park og nærnatur og Behovsplanen for idrett

Da forrige flerbruksplan ble utarbeidet, var det ikke egne behovsplaner for idrett eller friluftsliv. Nå lages det egne behovsplaner for henholdsvis idrett og friluftsliv, park og nærnatur, og i disse planene foreligger det forslag til konkrete investeringer for fireårsperioder. Byrådet la fram forslag til Behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur 2026-2035 sammen med tilleggsinnstillingen til budsjettet for 2026. Planen ble vedtatt av bystyret i april 2026. Behovsplan for idrett 2025-2034 ble vedtatt i desember 2024.

I behovsplanene er det konkrete vurderinger av behov for ulike typer tilrettelegging i kommuneskogen, og forhold knyttet til folkehelse blir drøftet. Konkrete forslag til tilretteleggingstiltak i Marka, for eksempel ferdselstraséer, badeplasser, toaletter og rehabilitering av bygninger, inngår i en behovsliste som følger som vedlegg til behovsplanen for friluftsliv, park og nærnatur. Derfor blir det ikke fremmet konkrete investeringsforslag for friluftsliv i Flerbruksplanen.

1.3 Forventet befolkningsutvikling fram mot 2050

Per 1. juli 2025 hadde Oslo 725 000 innbyggere. I år 2028 er det i en framskrivning med middels forventet befolkningsutvikling forventet at Oslo vil ha ca. 736 000 innbyggere, mens det i år 2050 forventes om lag 813 000 innbyggere. Befolkningsøkningen vil bli spredd over alle bydeler, men de største økningene forventes å finne sted i indre by øst i de første årene, og mer i ytre by mot 2050. Den største befolkningsveksten vil komme i aldersgruppen 80 år og eldre. Det er forventet en fortsatt høy innflytting av unge voksne, men noe lavere enn i dag. Oslo har de siste årene hatt en nedgang i fødselstall.

Det kommer med andre ord til å bli flere innbyggere i Oslo og flere som bruker kommuneskogene. Vi må derfor planlegge og tilrettelegge for at flere Oslofolk vil bruke Marka i årene fremover.

1.4 Inkludering av klimahensyn i forvaltningen av Oslo kommunes skoger

Bystyret vedtok våren 2020 en ny klimastrategi for Oslo. Strategien inneholder fem hovedmål og 16 tiltaksstrategier. En av de 16 tiltaksstrategiene omhandler kommuneskogene og lyder som følger:

> *«Oslo skal forvalte Marka slik at karbonlagrene i skogen ivaretas, gir naturen mulighet til å tilpasse seg klimaendringene og slik at Markas bidrag til å forebygge konsekvenser av klimaendringene bevares».*

Klimaetaten og Bymiljøetaten har sammen arbeidet med å konkretisere hvordan forvaltningen av kommuneskogene kan gjennomføres for å oppfylle klimastrategien. Målsetningen med dette

arbeidet har vært å øke opptak og lagring av karbondioksid (CO_2), samtidig som tiltak skal få en positiv effekt på klimatilpasning, naturmangfold og friluftsliv. Rent konkret er det identifisert følgende mulige tiltak:

- Fortsette å praktisere en skogsdrift som simulerer naturlige prosesser, med mål om å oppnå variert og flersjiktet skog med kontinuerlig plantedekke og rikt naturmangfold.
- Som hovedregel praktisere lukkede hogstformer.
- Utsette hogsttid for trær som tidligere har blitt ansett som hogstmodne.
- Fastsette samlet hogstnivå ut fra hensynet til økt opptak og lagring av karbon.
- Videreutvikle og øke omfanget av myrrestaurering på en måte som sikrer best mulig effekt for klima og naturmangfold.
- Prioritere planting som foryngelsesmetode der flatehogst har vært nødvendig eller hensiktsmessig (se nærmere omtale i kap. 5.1.3). Suppleringsplanting skal vurderes både ved selvforyngelse og etter lukkede hogster.
- Inkludere hensyn til økt opptak og bevaring av karbonlager i vurderingen av tynningsintensitet, i tillegg til at tynning må være innenfor maksimalt hogstnivå.
- Fokusere på klimavennlig utnyttelse av tynningsvirke slik at det erstatter produkter basert på fossile kilder. Dette aspektet bør inkluderes i anskaffelser av skogsdrifts- og virkehandelskontrakter.

Bymiljøetaten vil i flerbruksplanperioden arbeide for å forvalte kommuneskogene i tråd med de tiltakene som er vist over. Lukket hogst og plukkhogst skal være Oslo kommunes hogstform, med unntak av der hvor andre hogstformer kan begrunnes ut fra hensyn til natur, økosystemer og biologisk mangfold, for eksempel når trær er syke eller i forbindelse med naturrestaurering.

2 Naturvern – bevare og styrke naturverdier

Oslo kommunes skoger, med sine store arealer og varierte natur, huser en stor del av det biologiske mangfoldet i Osloområdet. Siden utarbeidelsen av den forrige flerbruksplanen, har det skjedd lovmessige endringer med betydning for vern i Marka. I 2009 ble naturvernloven opphevet og erstattet med naturmangfoldloven. Det samme året ble også markaloven vedtatt. De fleste verneområder i Marka er vernet etter naturmangfoldloven, men noen er vernet som friluftslivsområder etter markaloven § 11. I tillegg kommer Bogstad gård med plasser og kulturlandskap som ble fredet etter kulturminneloven i 2014. I Østmarka har det skjedd store endringer med etablering av nasjonalpark og et stort sammenhengende område vernet som friluftslivsområde, begge vedtatt i 2023. Se vedlegg 1 for kart over statlige og administrative verneområder. I 2023 ble, som tidligere nevnt, *Handlingsplan for biologisk mangfold i Oslo 2023-2030* vedtatt av byrådet.

2.1 Statlig vernede områder

Store deler av kommuneskogene er regulert gjennom ulike former for statlig vern (tabell 1). Naturreservatene, nasjonalparken og landskapsvernområdene er vernet etter naturmangfoldloven, friluftslivsområdene etter markaloven, og kulturminnevernområdet på Bogstad etter kulturminneloven. I naturreservat er hogst ikke tillatt. I friluftslivsområder kan skogskjøtselstiltak gjennomføres i henhold til vedtatt skjøtsels- eller forvaltningsplan. Skjøtsels- og forvaltningsplanene har blitt utarbeidet av Bymiljøetaten og er godkjent av Statsforvalteren, og beskriver hvordan friluftslivsområdene skal skjøttes og forvaltes i tråd med verneforskriftene. Plan for det nylig opprettede Østmarka friluftslivsområde er ikke utarbeidet enda, men det pågår en oppdatering av skjøtsels- og forvaltningsplanene for øvrige friluftslivsområder vernet etter markaloven. Bymiljøetaten tar sikte på å ferdigstille planene høsten 2026, og oppdaterte planer vil bli lagt ut på kommunens nettsider etter revidering. I landskapsvernområder er hogst tillatt, men må foregå etter plan godkjent av Statsforvalteren.

Tabell 1: Områdene i kommuneskogene som er regulert gjennom statlig vern.

Naturreservat	**Produktiv skog dekar**	**Uproduktiv mark dekar**	**Vann dekar**	**Sum dekar**
Mellomkollen naturreservat	1 720	1 480	-	3 200
Lørensetertjern naturreservat	70	20	10	100
Triungsvann naturreservat	20	10	130	160
Røverkollen naturreservat	280	-	-	280
Lillomarka naturreservat	1 490	40	60	1 590
Blåfjell naturreservat	870	40	10	920
Søndre Håøya naturreservat	1 610	760	-	2 370
Sum	**6 060**	**2 350**	**210**	**8 620**

Nasjonalpark	Produktiv skog dekar	Uproduktiv mark dekar	Vann dekar	Sum dekar
Østmarka nasjonalpark	34 100	2 310	2 520	38 930

Landskapsvern	Produktiv skog dekar	Uproduktiv mark dekar	Vann dekar	Jordbruks-mark dekar	Sum dekar
Maridalen landskapsvernområde	12 490	920	4 190	2 310	19 900
Blankvann landskapsvernområde	200	-	-	30	230
Sum	**12 690**	**920**	**4 190**	**2340**	**20 140**

Friluftslivsområder	Produktiv skog dekar	Uproduktiv mark dekar	Vann dekar	Sum dekar
Skjennungsåsen friluftslivsområde	760	120	-	880
Godbekken friluftslivsområde	780	30	-	810
Østmarka friluftslivs-område	11 850	470	730	13 050
Sum	**13 390**	**620**	**730**	**14 740**

Kulturminnevern	Produktiv skog dekar	Uproduktiv mark dekar	Vann dekar	Jordbruks-mark dekar	Sum dekar
Bogstad skogpark	600	50	10	240	900

Siden utarbeidelsen av den forrige flerbruksplan (*Flerbruksplan for Oslo kommunes skoger 2007-2015*) har flere nye områder blitt vernet (tabell 2). Til sammen utgjør de nye verneområdene 50 130 dekar produktiv mark (areal utenfor Oslo kommunes skogeiendom er ikke medregnet). Ved utarbeidelsen av forrige flerbruksplan utgjorde det statlig vernede arealet (nasjonalparker, naturreservat og friluftslivsområder) 8 prosent av det produktive skogarealet i Oslo kommunes skoger. I 2025 er denne andelen 39 prosent. I tabell 3 gis en arealoversikt av produktiv skogsmark underlagt restriksjoner i 2005 og 2025.

Tabell 2: Områdene som har blitt vernet siden utarbeidelsen av den forrige flerbruksplanen. Spinneren og Hauktjern friluftslivsområde som ble vedtatt 2013 ble i 2023 erstattet med Østmarka friluftslivsområde. Østmarka nasjonalpark omfatter også tidligere Østmarka naturreservat.

Nye verneområder siden forrige flerbruksplan	År
Skjennungsåsen friluftslivsområde	2013
Godbekken friluftslivsområde	2013
Lillomarka naturreservat	2015
Blåfjell naturreservat	2015
Røverkollen naturreservat	2019
Østmarka friluftslivsområde	2023
Østmarka nasjonalpark	2023

*Tabell 3: Oversikt over arealer med restriksjoner i hhv. 2005 og 2024. Det er ikke mulig å summere arealene ettersom de delvis er overlappende. *Areal naturreservat har gått ned fra 2005 til 2025, fordi det har blitt erstattet med nasjonalpark (Østmarka). **BVO-områder betyr biologisk viktige områder frivillig avsatt av skogeier. Alle disse områdene ligger på Syverud i Sørmarka.*

	2005 Produktiv skog dekar	**2025 Produktiv skog dekar**
Nasjonalpark	-	34 100
Naturreservat	10 530	6 060*
Friluftslivsområder	-	13 390
Landskapsvern	12 690	12 690
Nøkkelbiotoper	4 340	6 390
Naturtyper	6 790	10 250
BVO-områder**	-	20
Kulturminnevern	-	600

2.2 Administrativt vern

Et administrativt vern er grunneiers selvpålagte restriksjoner på bruken av eiendommen. Oslo kommune har tre ulike former for administrativt vern; nøkkelbiotoper, naturtyper og BVO-områder (biologisk viktige områder frivillig avsatt av skogeier). Etter at den forrige flerbruksplanen (2007-2015) ble utarbeidet, har systemet for kartlegging av naturverdier blitt endret. Systemet Natur i Norge (NiN) har blitt utviklet og brukes nå i mye offentlig kartlegging av natur, også i Miljøregistrering i skog (MiS) som er skogbrukssektorens kartleggingsmetodikk for å registrere miljøverdier i skog. Med utgangspunkt i MiS-områdene foretas en utvelgelse og avgrensing av nøkkelbiotoper, det vil si områder som inneholder kvaliteter som er spesielt viktige for de sjeldne og truede artene.

En annen metodikk for naturkartlegging er DN-håndbok 13 (DN13) utviklet av Direktoratet for naturforvaltning (i dag Miljødirektoratet).

I 2020 gjennomførte Biofokus miljøregistreringer i Oslo kommunes skoger etter begge metodikkene (MiS og DN13) i Nordmarka og Lillomarka, på oppdrag fra Bymiljøetaten. Tilsvarende kartlegging av Østmarka (områder utenfor statlig vernede områder) ble ferdigstilt i 2024. Resultatene beskrives nærmere i landskapsplanene for Nordmarka, Lillomarka og Østmarka. Landskapsplanene for Oslo kommunes skoger er det overordnete styringsverktøyet for prioritering og forvaltning av skogarealenes ulike verdier. Planene bygger på landskapsøkologiske prinsipper der skogbehandlingen skal søke å etterligne naturlig skogdynamikk. Planene er utarbeidet av Bymiljøetaten og er lagt ut på Oslo kommunes nettside; https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/tur-og-friluftsliv/marka/hogst-og-skjotsel-av-skogen/. Arealoversikten for administrativt vern vises i tabell 4.

Tabell 4: Oversikt over hvor mye produktiv skog av kommunens skoger som er omfattet av administrativt vern per 2025 Administrativt vern i landskapsvernområder er inkludert, men administrativt vern i nasjonalparken, naturreservat og friluftslivsområder er ikke medregnet.

	Produktiv skog dekar	**Administrativt vernet areal (produktiv skog) dekar**	**Administrativt vern (prosent)**
Nordmarka	43 400	5 050	12
Lillomarka	16 220	1 970	12
Østmarka	69 120	3 240	5
Dikemark	4 040	340	8
Håøya	2 800	320	11
Sum	**135 580**	**10 920**	**8**

2.3 Arealoversikt

Stortinget vedtok i 2016 at 10 prosent av skogen i Norge skal vernes. I henhold til PEFC-skogsertifiseringen skal det for skogeiendommer over 1500 dekar produktiv skog avsettes og kartfestes minst 5 prosent av skogen som biologisk viktige områder. I tillegg til nøkkelbiotoper og skog vernet som naturreservat eller nasjonalparker, kan skogeiere velge blant annet områder med truede naturtyper og truede arter for å oppfylle arealkravet. I flerbruksplanen brukes benevningen *«BVO-områder»* for de frivillig avsatte biologisk viktige områdene som ikke er klassifisert som naturtype eller nøkkelbiotop. Arealoversikten i tabell 5 viser at 48 prosent av kommunens produktive skog er vernet statlig eller administrativt av kommunen.

Tabell 5: Oversikt over hvor stor andel av den produktive skogen som er omfattet av naturvern. Administrativt vern er medregnet, det vil si nøkkelbiotoper og naturtyper, men landskapsvernområder er ikke inkludert.

	Produktiv skog dekar	**Naturvern (inkl. adm. vern) produktiv skog, dekar**	**Andel vernet areal (inkl. adm. vern) prosent)**
Nordmarka	43 400	8 400	19
Lillomarka	16 220	3 740	23
Østmarka	69 120	49 190	71
Dikemark	4 040	1 210	30
Håøya	2 800	1 930	69
Sum	**135 580**	**64 470**	**48**

2.4 Retningslinjer for naturvernet i flerbruksplanperioden

Områder som er statlig vernet etter naturmangfoldloven, markaloven og kulturminneloven forvaltes i tråd med verneforskriftene. I landskapsvernområdene og i kulturminnevernet på Bogstad drives skogbruk i tråd med verneformålet og verneforskriftene. Skogskjøtselen for Bogstad skogpark beskrives nærmere i skjøtselsplan for parken. For de vernede friluftslivsområdene har det blitt utarbeidet forvaltningsplaner med tilhørende skjøtselsplan for områdene. Det skal utarbeides tilsvarende forvaltnings- og skjøtselsplaner for Østmarka nasjonalpark og Østmarka friluftslivsområde som ble opprettet i 2023.

Skog registrert som naturtype, nøkkelbiotop og BVO-område, det vil si administrativt vernede områder, skal settes av urørt eller forvaltes på en måte som bedrer forholdene for det biologiske mangfoldet. Dette i samsvar med delmål om skjøtsel av biologisk verdifulle skogmiljøer i *Handlingsplan for biologisk mangfold i Oslo 2023-2030*; Målsetningen er å gjennomføre skjøtselstiltak for å opprettholde og tilbakeføre verdier i skogmiljøer i byggesonen og i Marka, med fokus på skogmiljøer som er kartlagt som naturtyper. Eventuelle tiltak i naturtyper, nøkkelbiotoper eller BVO-områder må skje i samråd med biolog og skal kun skje for å opprettholde eller øke verdien for biologisk mangfold. Eventuell hogst i nøkkelbiotoper, avsatt gjennom PEFC-prosessen, må godkjennes av sertifikatholder.

Arter av nasjonal forvaltningsinteresse, og da spesielt habitatene for disse artene, skal tas hensyn til i all forvaltning og skjøtsel av skogen. Også spesielt viktige funksjonsområder for blant annet arealkrevende vilt, som storfugl og rovfugler, skal tas hensyn til. Arealene for dette er kartfestet i et eget kartlag (delvis unntatt offentlighet), og overlapper til dels med kartlagte naturtyper og nøkkelbiotoper.

Fremmede arter med høy og svært høy økologisk risiko sprer seg raskere enn noen gang tidligere. Det er både økonomisk og økologisk svært fordelaktig å gjennomføre tiltak på et tidlig stadium av artenes etablering og utbredelse; før de sprer seg mye og blir et omfattende problem og fører til at naturverdier går tapt. Bymiljøetaten bruker store ressurser på å bekjempe de noen av de mest problematiske planteartene i skogen.

2.5 Bevaring og styrking av naturverdier

En av de ønskede effektene i skogbehandlingen av Oslo kommunes skoger er å oppnå et sammenhengende landskap som i større grad tilfredsstiller behovene til gammelskogens arter for spredning og overlevelse. Kontinuitetsskogsbruket i Oslo kommune har gjort kommunen til en rollemodell av internasjonal interesse. Bymiljøetaten vil fortsette å utvikle kunnskap og benytte denne til beste for utviklingen av Oslo kommunes skoger.

Skjøtselstiltak for å utvikle og sikre robuste økosystem og styrke det biologiske mangfoldet er et viktig arbeid for kommunen. Eksempel på slike tiltak er restaurering av grøftede myrer og

konvertering av granskog til skog med variert treslagssammensetning og høy andel løvtrær. Administrativt vernede områder skal forvaltes på en måte som bedrer forholdene for det biologiske mangfoldet. I planperioden skal Bymiljøetaten i samarbeid med Klimaetaten utarbeide en oversikt over arealer av gammelskog, naturskog og myr- og sumpskogsmark som kan være aktuelle for vern, dette i samsvar med *Handlingsplan for biologisk mangfold i Oslo 2023-2030*. Større områder administrativt vernede arealer eller restaurerte myrer anses som aktuelle utgangspunkt i utvalget.

2.6 Restaurering av myr- og våtmarksområder

Grøfting av myr og sumpskog ble forbudt i 2007. Rensing av grøfter i myr og sumpskog er i dag kun tillatt der det er etablert produktiv skog.

Restaurering av myr- og våtmarksområder øker det biologiske mangfoldet i landskapet, begrenser utslipp av klimagasser, virker flomdempende og forbedrer vassdragenes tilstand.

Målsetninger og plan

Oslo kommune v/Skogvesenet begynte allerede på begynnelsen av 1970-tallet å planlegge restaurering av myrer for å tilbakeføre dem til en naturlig tilstand slik de ville ha vært uten grøfting. Målsetningen i flerbruksplanperioden er å restaurere i snitt 10 dekar i året i henholdsvis Østmarka og Nordmarka inkludert Lillomarka. Landskapsplanene viser en oversikt over restaurerte myrområder og en nærmere beskrivelse av planene.

Mål for restaurering er å tilbakeføre myrer og våtmarker til naturtilstand. Prioritering gjøres ut fra mål om naturopplevelse, biologisk mangfold, klima og vannmiljø, og driftstekniske forhold. Bymiljøetaten prioriterer friluftsliv og ferdselsårer høyt når potensielle våtmarker for restaurering skal vurderes. Der det er mye brukte skiløyper som vil bli oversvømt ved restaurering, vil Bymiljøetaten forsøke å legge om skiløypa.

3 Tilrettelegging for friluftsliv og idrett i Oslo kommunes skoger

Bymiljøetaten skal bidra til å tilrettelegge for friluftsliv og idrett i Oslo kommunes skoger, innenfor rammene av Markaloven, både sommer og vinter. Enkelte planlagte tiltak blir beskrevet i denne flerbruksplanen, men detaljerte forslag til planer og konkrete behov for økt tilrettelegging i Marka blir beskrevet i behovsplaner, se punkt 1.2.

I kommuneskogene skal det være en god og balansert tilrettelegging for varierte friluftslivs- og idrettsaktiviteter. Det skal stimuleres til bruk av kommuneskogene som et trivsels- og helseoppbyggende tilbud for alle innbyggere. For å få flere til å komme seg ut i Marka, er det viktig med god merking av stier og turveier. Det er DNT som merker sommerruter og Skiforeningen som merker skiløyper og sykkelruter i kommuneskogene. De siste årene har kommunen satt ut en rekke benker i Marka for å tilrettelegge bedre for flere eldre, spesielt langs HC-stien som går rundt Sognsvann.

Bymiljøetaten skal ha dialog med organisasjoner som gjennomfører idretts-, kultur- og friluftslivsarrangementer i Marka for å påse at arrangementene i minst mulig grad virker belastende på øvrig friluftsliv, natur og dyreliv.

Oslo kommune ønsker kontinuerlig å forbedre tilbudet i kommuneskogene. Det er viktig å prioritere gode ferdselstraséer og attraktive oppholdsområder nær der folk bor. Mange foretrekker å bruke turveiene fremfor turstiene i Marka. Det er behov for enkelte nye korte turveistrekninger, blant annet for å skape muligheter for flere rundturer og mer effektiv løypekjøring. Det er ønskelig å lage gode sammenhengende turtraseer ut fra der folk bor. Målgruppene for disse traseene er blant annet tursyklister, gående og løpende med barn i vogn, personer med funksjonsnedsettelser og andre som føler seg tryggere på grus enn på sti.

Ved planlegging, tilrettelegging og rehabilitering av ferdselstraseer, herunder vurdering av plassering i terrenget, bredde og dekke, skal hensynet til det uorganiserte friluftslivet, vern av naturverdier, landskapskvaliteter og kulturminner veie tyngst. Alle nye turveistrekninger vil foreslås gjennom behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur.

Helårstraséene tilrettelegger for en bredde av brukergrupper. De egner seg for folk som går tur, jogger, går på ski, går med barnevogn og løper med løpevogn for å nevne noen av de viktigste brukergruppene. Helårstraséer har toppdekke med en bredde på minimum 2,5 meter av hensyn til løypemaskin, og nær byggesonen har mange traséer lys, for å gi folk treningsmuligheter og økt trygghet når det er mørkt. Merking av rundløyper i ulike lengder kan også være et virkemiddel for å få flere til å prøve ut nye turer. Oppgradering av eksisterende innfallsporter til Marka, som Sognsvann, Ulsrudvann og Skullerud, kan bidra til synliggjøring av

friluftslivsmulighetene og senke terskelen for å bruke bynære Markaområder for flere brukergrupper.

Når det gjelder framtidig tilrettelegging i kommuneskogene, er det usikkert hva nye trender og behov vil innebære. Da forrige flerbruksplan ble utarbeidet, fantes det for eksempel få eller ingen fatbikes eller terrenggående elsykler. Terrenggående barnevogner (løpevogner) var heller ikke utbredt. Kommunen vil søke å skånsomt tilrettelegge for nye brukergrupper og friluftsaktiviteter, både for å gjøre Marka tilgjengelig for alle, men også for å lede bruk til egnede områder, slik at mer sårbare deler av Marka skjermes for økt slitasje.

Transformasjonen av det tidligere avfallsdeponiet på Grønmo og Huken pukkverk vil frigjøre store arealer som skal bli viktige friluftsområder. Reguleringsplan for Huken ble vedtatt i juni 2020 og arbeid med å realisere planen pågår. Reguleringsplan for Grønmo ble vedtatt i juli 2021.

3.1 Sommer

3.1.1 Stier og veier

Det er til sammen 371 km med blåmerkede stier og 216 km med veier i Oslo kommunes skoger. Fordelingen mellom ulike skogområder er vist i tabell 6.

Tabell 6: Merkede stier og veier i kommuneskogene.

Nordmarka og Lillomarka	**Kilometer**
Merkede blåstier (DNT)	205
Veier	136
Herav med lys	58
Østmarka og Sørmarka	**Kilometer**
Merkede blåstier (DNT)	166
Veier	80
Herav med lys	43

Bymiljøetaten har etablert gode, sammenhengende helårstraséer i mange bynære Markaområder. Siden forrige flerbruksplan har Bymiljøetaten jobbet med områder hvor det har manglet koblinger mellom turveier. Erfaringene fra eksisterende helårstraséer er meget gode. Traséene har bidratt til økt og aktiv bruk av Marka. Mange føler seg tryggere på grus enn på sti/myr. I tillegg gir traséene muligheter for bedre og tidligere preparering av skiløyper om vinteren fordi de krever mindre snø. Det er lagt stor vekt på hensyn til natur og landskap i utviklingen av helårstraséene. Ved utvikling av nye helårstraséer skal naturvernorganisasjoner, friluftslivsorganisasjoner og andre relevante aktører i nærmiljøet aktivt inviteres til å medvirke til utforming av forslag og løsninger. Eksempel på helårstrasé er vist i figur 1. Helårstraséene er

smale og passer fint inn i terrenget. Planlagte nye helårstraséer fremkommer i Behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur 2026-2035.

Figur 1: Helårstrasé over Nikulpmyrene i Nordmarka. Foto: Marius Fiskevold.

DNT har merket seks rundløyper i Marka; Bogstadvannet rundt, rundtur Holmenkollen, rundtur Røverkollen i Lillomarka, Brennarunden i Østmarka, Ulsrudvann og Nøklevann rundt i Østmarka. Det er satt opp kart i A3-format flere steder underveis på noen av disse rundløypene. Bymiljøetaten planlegger å etablere flere slike rundturer i samarbeid med DNT. Det er viktig med god merking av rundturer fordi mange ikke har med kart på tur. Opplysninger om rundturer plasseres på mye brukte utfartssteder.

Gjennomføring av arbeidet med stier og veier
Slitasje på stier og løyper blir et stadig større problem på grunn av befolkningsvekst i Oslo og en klimatisk trend med mer intens nedbør. Nye tiltak vil derfor kreves for å beskytte naturen mot økt slitasje i mye brukte turområder. I fjellheimen og langs kysten er det blitt vanligere å bygge opp stier av stein, slike tiltak er også vanlig på mye brukte stier blant annet i Alpene og Himalaya. Bymiljøetaten bygger gangbaner av tre, etaten har prøvd ut utlegging av flis og har også begynt med steinsetting av stier på enkeltstrekninger. Arbeidet med å finne skånsomme men robuste løsninger for et klima i endring fortsetter.

3.1.2 Badevann

Generelt skal skogsvann og tjern ha mest mulig naturlig preg uten opparbeidede badeplasser. Ved noen vann blir det gjort enkelte tilpasninger for bading, som fjerning av trær som skygger, utsetting av badebrygger etc.

Det er opparbeidet badeplasser på 12 steder i kommuneskogene. Disse er vist i vedlegg 3.

Bymiljøetaten vurderer mulighetene for etablering av nye badeplasser i bydeler der dekningen er lav innenfor de geografiske forutsetningene. Når ny reservevannforsyning fra Holsfjorden er ferdigstilt i 2028, kan fire nye vann tilbakeføres til friluftslivet etter nesten hundre år bak gjerder; Alunsjøen, Breisjøen og Svartkulp i Lillomarka, og Langlivannet i Nordmarka/Krokskogen. Dette vil gi nye bade- og friluftsmuligheter, særlig for befolkningen i Groruddalen. Bymiljøetaten vil planlegge for at disse vanene kan tilgjengeliggjøres på en skånsom måte som ivaretar verdifull og sårbar natur.

Bymiljøetaten erstattet i 2015 enkelte badebrygger av tre med brygger av betong for økt holdbarhet, og vil fortløpende vurdere tilsvarende erstatninger. Badebrygger blir utbedret etter behov, blant annet for å tilrettelegge for universell utforming.

3.1.3 Sykling

Sykling er en aktivitet som kan utvide friluftslivsopplevelsen og enkelt kan bringe folk lenger inn i skogen enn for eksempel til fots. Det er en aktivitet som mange kan delta i med utstyr som de fleste har tilgang til. Oslo kommune ønsker å fremme sykling i Marka som en god rekreasjonsform. Sykling kan noen ganger medføre konflikter mellom brukergrupper. Kommunen vil derfor bidra til å tilrettelegge slik at det blir lettere å komme seg fram på sykkel, samtidig som brukerkonfliktene minskes. Dette gjelder både sykling langs opparbeidede traséer og på sti.

Oslo kommune tillater at flere organisasjoner tilrettelegger for sykling i Marka i form av skilting, gode sykkeltraséer for tursykling, samt etablering og vedlikehold av trillestier/klopper som sikrer forbindelse mellom skogsbilveiene utvalgte steder.

3.1.3.1 Tilrettelegging for stisykling

Et mål med tilrettelegging for stisykling i noen områder er å motvirke slitasje på øvrig stinett, og dermed få ned brukerkonfliktene. Andre målsetninger er å skape gode sykkelopplevelser og planlegge stiene slik at man skaper naturlig nedbremsing og ikke så høy fart. Tilrettelegging for sykling skal gjøres slik at både brukerinteresser og hensynet til naturverdier ivaretas. Faste traséer bør benyttes til ritt og andre sykkelarrangementer. Bymiljøetaten vil samarbeide med relevante organisasjoner og idrettslag for å sikre dette.

3.1.4 Tilrettelegging for andre sommeraktiviteter

En oversikt over andre anlegg til sommeraktiviteter er vist i vedlegg 3.

3.2 Vinter

I dette delkapittelet vises blant annet oversikter over skiløyper og ulike skianlegg.

3.2.1 Skiløyper og lysløyper

Det er 355 km med skiløyper i Oslo kommunes skoger. Tabell 7 viser fordelingen av skiløypene. Kart over løypene er vist i vedlegg 3.

Tabell 7: Skiløyper i kommuneskogene.

Nordmarka og Lillomarka	**Kilometer**
Prepararte 2-sporsløyper	127
Prepararte skiløyper med lys	68
Prepararte scooterløyper	60
Konkurranseløyper	32
Østmarka og Sørmarka	**Kilometer**
Prepararte 2-sporsløyper	60
Prepararte skiløyper med lys	36
Prepararte scooterløyper	40
Konkurranseløyper	5

3.2.1.1 Tiltak for å tilrettelegge for fristil på ski (skøyting)

Bymiljøetaten planlegger ikke en større utbygging av nye skøytetraséer i perioden. Etaten vil foreslå utvidelse av enkelte traséer for å knytte sammen allerede eksisterende skøytetraséer. I tillegg vil utviklingen av skianleggene i Linderudkollen, Holmenkollen, Skullerud, Lillomarka arena samt Sogn snøpark forbedre skøytemulighetene i nærområdene.

3.2.2 Store langrennsanlegg

Bymiljøetaten har varierende former for samarbeid med klubber og organisasjoner på de respektive anleggene. Etaten har ikke planer om å etablere nye store langrennsanlegg i perioden. Anleggene er vist i vedlegg 3.

3.2.3 Små anlegg for skileik, skiaktiviteter og aking

Bymiljøetaten prepararer små anlegg for skileik og skiaktiviteter samt aking, for å bidra til aktivitet og vinterglede blant de yngste, på 15 områder i kommuneskogene. Disse er vist i vedlegg 3. Bymiljøetaten registrerer stadige ønsker om å etablere snøproduksjonsanlegg, men vil føre en restriktiv praksis med å tillate nye anlegg. Dette skyldes hensynet til bærekraftig forvaltning av vannressursene, støy, energiforbruk og lokal klimapåvirkning av snøproduksjon. Bymiljøetaten drifter flere snøproduksjonsanlegg i samarbeid med klubber og andre aktører og vil fortsette å være lydhør i møte med lokale ønsker og behov.

3.2.4 Hoppbakker

Det er syv hoppbakker i kommuneskogene, hvorav to skal rives. Disse er vist i vedlegg 3.

3.2.5 Alpinanlegg

Bymiljøetaten leier ut areal til alpinanlegg. Bygg og konstruksjoner eies av private, som også driver anleggene. Etaten arbeider per februar 2026 med en reguleringsplan for Oslo Skisenter (Grefsenkollen/Trollvann). Se vedlegg 3 for alle alpinanlegg.

3.2.6 Akebakker

Bare Korketrekkeren fra Frognerseteren til Midtstuen er nå i aktiv bruk som tilrettelagt akebakke i kommuneskogene. Det gjennomføres sikkerhetstiltak i bakken i form av skilting og fysiske oppgraderinger i 2025 og 2026.

3.2.7 Faste vinterbrøytede veier

Det er 52 km med faste vinterbrøytede veier i kommuneskogene, egnet for fotturer. Bymiljøetaten registrerer en større etterspørsel etter dette som vintertilbud. Bymiljøetaten vurderer at tilbudet av vinterbrøytede veier i Oslo kommunes skoger er godt, men vurderer løpende behov og muligheter for å etablere flere strekninger. Bymiljøetaten bruker også sine kommunikasjonskanaler for å gjøre tilbudet mer kjent. I vedlegg 3 er en oversikt over veiene.

3.3 Helårstilbud

3.3.1 Permanente ildsteder/bålplasser

Det er 28 permanente ildsteder/bålplasser i Nordmarka/Lillomarka og syv i Østmarka/Sørmarka. Bymiljøetaten vurderer fortløpende opprettelse av nye ildsteder, samt nedleggelse av enkelte ildsteder som brukes lite.

3.3.2 Parkeringsplasser

Det er 37 parkeringsplasser, med plass til over 6000 biler, i kommuneskogene. En oversikt over disse er vist i vedlegg 3.

3.3.3 Sportsstuer, kiosker og turisthytter

Bymiljøetaten vil fortløpende vurdere forslag til nye turisthytter og sportsstuer, og til samarbeid med foreninger. Nye hytter Bymiljøetaten er positiv til, vil eventuelt foreslås ved rullering av behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur. Bymiljøetaten leier også ut hytter til klubber og foreninger, spesielt knyttet til barne- og ungdomsaktiviteter. Det er totalt 17 sportsstuer/serveringsteder, to kiosker og seks ubetjente DNT-hytter i kommuneskogene. Disse er vist i vedlegg 3. Sportsstuene/serveringsstedene drives av kommunen, Skiforeningen, andre foreninger eller private.

Det kan også være aktuelt å etablere badstuer på noen sportsstuer eller i andre bygninger.

3.3.4 Ridning

Det er lov å ri på veier og stier i Oslo kommunes skoger, men ikke i preparerte skiløyper.

3.3.5 Toaletter

Bymiljøetaten jobber fortløpende med å ivareta toalettilbudet i Marka. Mange toaletter er i dårlig forfatning, og må fjernes eller erstattes. Bymiljøetaten vil etablere flere toaletter i områder med stor ferdsel, blant annet ved Nøklevann. I tillegg vil etaten oppgradere enkelte eksisterende utedoer.

3.3.6 Anlegg for bevegelseshemmede

Det finnes fem ulike anlegg for bevegelseshemmede i kommuneskogene. En universelt utformet fiskebrygge langs Sørkedalselva, ved Zinober planlegges ferdigstilt i september 2026. Eksisterende anlegg er vist i vedlegg 3.

3.3.7 Hund

Det er opprettet fem lufte-/dressurområder for hund i kommuneskogen i Oslo, der det gjennom forskrift er gjort unntak fra den ordinære båndtvangen i perioden 1. april-20. august. Disse er vist i vedlegg 3. Kommunen vil løpende etablere flere lufteområder for hund, i samråd med bydelene.

3.4 Bruk av Marka og brukerkonflikter

I skiløypene i kommuneskogene er det lov å sykle eller gå til fots mellom de preparerte sporene, så lenge dette skjer på en hensynsfull måte som ikke ødelegger for andre brukere. Sammen med folk som skøyter på ski og løse hunder i løypene, kan dette irritere enkelte som går på ski i klassisk stil. Bymiljøetaten vurderer at sambruk av løypene er begrenset i omfang og oftest foregår på korte strekninger nær bebyggelsen. Etaten er i dialog med staller for å hindre at ridende benytter skiløypene.

Sykling kan noen ganger medføre konflikter mellom brukergrupper. Kommunens arbeid bør i hovedsak konsentrere seg om å bidra til å tilrettelegge slik at det blir lettere å komme seg fram på sykkel, samtidig som brukerkonfliktene minskes. Dette gjelder både sykling langs opparbeidede traséer og på sti. Det kan også være aktuelt med kommunale informasjonskampanjer for å oppfordre til mer hensynsfull adferd, spesielt rettet mot syklister. Ved planlegging av nye helårstraséer er det viktig at traséene utformes slik at brukerkonflikter unngås.

Vi lever i en tid med rask utvikling av ulike typer utstyr og teknikker for friluftsliv og idrettsaktiviteter. Bymiljøetaten følger med på denne utviklingen, og vil løpende vurdere eventuelle nye tilretteleggingstiltak i flerbruksplanperioden.

3.4.1 Søknad om arrangementer

Oslo kommune ønsker å legge til rette for at det gjennomføres idretts- og friluftslivsarrangementer i Marka. Det kreves ikke søknad for mindre og lokale arrangementer som vurderes å ikke medføre vesentlige belastninger for naturen eller andre. Ved søknad kan

kommunen gi tillatelse til større arrangementer. At arrangementer er omsøkt på forhånd er viktig for kommunen av flere grunner. Noen steder, som for eksempel Sognsvann og Skullerud, er godt egnede og populære steder å gjennomføre arrangementer på. For alles del er det hensiktsmessig at det ikke foregår flere arrangementer samtidig. Enkelte arrangementer kan være til fortrengsel for de øvrige Markabrukerne. Det vil også være tidspunkter på året hvor etaten i dialog med aktørene må sikre at det utvises spesiell aktsomhet, som for eksempel ved terrengsykkelritt under svært våte forhold eller store orienteringsløp under yngletiden for pattedyr og fugler.

4 Vilt- og fiskeforvaltning

Oslo kommune har med sine om lag 167 000 daa skog- og utmarksareal, store arealer med lange tradisjoner for jakt, fangst og fiske. Fisken og de ville dyrene representerer en viktig ressurs, både ved uttak, som mål for friluftsrelatert høsting, og som kilde til opplevelse. Dyr har også egenverdi, og kommunens forvaltning skal legge til rette for gode levevilkår for viltet og ivareta hensynet til dyrevelferd. Ville dyr kan føre til konflikter når de finner det naturlig og nødvendig å forflytte seg inn i byggesonen og på mye benyttede oppholdsområder.

Kommunens mål for forvaltningen er å sørge for gode betingelser for et rikt dyreliv, samtidig som hensynet til dyrenes egenverdi, dyrehelse, sikkerhet og etikk ivaretas. Å observere vilt i kommuneskogene, spesielt store dyr som rådyr og elg, utgjør en betydelig opplevelsesverdi for mange turgåere. Kommunen har høy terskel for å felle dyr som av ulike grunner beveger seg fra skogen til byggesonen. Ved konflikt med mennesker skal det søkes løsninger som ivaretar dyrevelferd og dyrs egenverdi. Oslo kommune skal arbeide aktivt for et bymiljø med høy aksept for et rikt dyreliv.

4.1 Fiske i ferskvann

Forvaltningen av fiskebestandene er satt bort til Oslomarkas Fiskeadministrasjon (OFA), som forvalter 600 fiskevann og står for salg av fiskekort. Målsettingen for dette samarbeidet er å sikre gode bestander og enkel tilgang til fiske for alle. Stang og håndsnøre er eneste tillatte redskap for sportsfiske. Garn, not, teine og oter er kun tillatt til omsøkte kultiveringsprosjekter og der hvor det følger tradisjonelle bruksretter. Fangstredskap ut over dette er forbudt.

For planperioden 2026-2035 fortsetter samarbeidet med OFA om forvaltning og kortsalg. Bymiljøetaten skal samarbeide med OFA om aktuelle tiltak for å bedre fiskemulighetene for byens befolkning, blant annet gjennom bedringer av forholdene for ørretens naturlige gytevandringer. OFA har klekkeri og kultiveringsanlegg for ørret som settes ut i vannene.

Et oversiktskart over hvilke vann man kan fiske i dersom man kjøper fiskekort fra OFA er vist i vedlegg 8.

4.2 Vilt og jakt

De jaktbare viltartene forvaltes etter strategier, først og fremst styrt av målsettingen om robuste og livskraftige bestander, og områdenes nærhet til byen og viktige utfartssteder. Forvaltningen tar utgangspunkt i dyrenes egenverdi og dyrevelferd. Der bestandsregulering er nødvendig, benyttes jakt som et virkemiddel for å opprettholde sunne bestander og redusere risikoen for skader og lidelse hos dyrene.

I forrige planperiode var småviltjakt kun tillatt på utvalgte deler av kommunens eiendommer utenfor Oslo kommunes grenser i Enebakk, Nordre Follo (tidligere Ski kommune) og Asker. Utleie av jakt ble regulert ut fra mengden ferdsel i skogen.

For planperioden 2026-2035 fortsetter småviltjakten etter samme modell, på arter og med reguleringer Bymiljøetaten til enhver tid finner økologisk forsvarlig. Oslo kommune skal samtidig fortløpende vurdere tiltak som kan styrke dyrevelferden i viltforvaltningen, herunder jakttidspunkt, jaktformer og andre forvaltningsvirkemidler.

Rådyr

Når det gjelder rådyr, tilpasser Oslo kommune bestanden gjennom en kunnskapsbasert forvaltning som tar hensyn til reproduksjon, naturlig avgang, dyrehelse og dyrevelferd. Målet er å opprettholde en sunn bestand som har gode levevilkår, og samtidig redusere risikoen for skader, lidelse og konflikter i møte med bysamfunnet.

Oslo kommune har kvotefri jakt på rådyr på kommunens eiendommer i Oslo, og det felles normalt 20-50 dyr årlig i byggesonen og Marka. Uttaket utgjør en begrenset del av den samlede årlige avgangen i bestanden. Bestandskontroll i byggesonen gjennom jakt er krevende, og mange dyr dør eller må avlives hvert år som følge av påkjørsler, skader i gjerder, sykdom og andre menneskeskapte forhold. Registrerte forhold som medførte død eller avliving utenfor jakt har over tid vært stigende, og er nå på oppunder 200 rådyr i året. Det må forventes betydelige mørketall. En tilpasset bestandsforvaltning bidrar derfor til å redusere risikoen for unødig lidelse og fremme god dyrevelferd.

Rådyrjakt på terrengene Mellomkollen og Høgåsen i Oslo samt Håøya leies per dags dato ut til Norges Jeger- og Fiskerforbund til introduksjonsjakt. Det felles også rådyr på Oslo kommunes eiendommer i Enebakk, Nordre Follo, Asker og Frogn. Kvotene for de tre sistnevnte kommunene fastsettes av viltmyndighetene der.

Elg

Når det gjelder elg, er målet en bestand med sunne og friske dyr, god alders- og kjønnsfordeling, og tilgang på tilstrekkelige beiteressurser. Forvaltningen skal bidra til god dyrevelferd, redusere risikoen for sult, sykdom og skader, samt begrense konflikter mellom elg og samfunn.

I en elgstamme i et naturlig økosystem med ulv som toppredator, vil bestanden være lav og ha en høy andel eldre dyr. Dette er gjerne det motsatte av hva som er tilfelle i en bestand som kun reguleres gjennom jakt. Oslo kommune etterstreber en relativt lav bestand, og bestandskontrollen skjer i størst mulig grad gjennom uttak av unge dyr for å begrense tilveksten. Dette blir en tilnærming tilsvarende en bestand med ulv som toppredator.

I Østmarka har vi ulv, i et areal som er relativt sterkt avgrenset. I Østmarka er det etablert et rådgivende utvalg for best mulig samlet forvaltning av elg (Østmarka Elgregion), hvor Oslo kommune for tiden leder utvalget. Utvalget jobber for en best mulig forvaltning av elgstammen med ulven som en viktig bestandsregulerende faktor.

Rundt årtusenskiftet var elgbestanden svært høy. Under ordinær jakt på kommunens eiendom i Nordmarka, Lillomarka og Østmarka ble det årlig felt ca. 60 elg, og den årlige avgangen gjennom ulykker, sykdom og skade var på over 100 dyr. Nå felles det årlig ca. 10 elger under ordinær jakt i Nord- og Lillomarka og 5 dyr i Østmarka. Årlig avgang gjennom ulykker, sykdom og skade er nå nede i ca. 10 dyr i snitt per år.

Med utgangspunkt i dyrenes egenverdi og behov for gode levevilkår, er målet å opprettholde dagens bestandsnivå. Erfaringene tilsier at dette nivået gir god beitetilgang, god helse, og færre tilfeller av skader, sykdom og konflikter, og dermed gode forutsetninger for dyrevelferd.

Elg som felles i kommuneskogen i Oslo kommune, felles av ansatte i Bymiljøetaten. Dette med unntak av terrengene Mellomkollen og Høgåsen i Nordmarka, som leies ut til private etter årlige søknader med påfølgende trekning blant kvalifiserte. I Enebakk er jaktrettighetene leid bort til den lokale jeger- og fiskerforeningen, men det er Bymiljøetaten som utarbeider en bestandsplan og tilhørende avskytingsplan[1] for kommunal godkjenning i Enebakk. I Nordre Follo er det direkte tildeling av kvote fra kommunen, og lokal jeger- og fiskerforening leier jakten. I Asker er elgjakten leid ut til private på 3-års kontrakter som tilleggsareal for tilgrensende vald. Løvenskiold disponerer skogeiendommen på Finnerud som sitt jaktareal, og dette makeskiftes med et areal nord for Lørenseterbekken hvor Oslo kommune utfører bestandskontroll av elg og rådyr.

4.3 Innvandrende pattedyrarter

Villmink og villsvin er de pattedyrene som nå betraktes som de viktigste uønskede innvandringsartene. Villmink er allerede etablert etter rømninger og utslipp tidlig på 1900-tallet.

For planperioden 2026-2035 vil håndtering av disse artene vurderes fortløpende, og tiltak iverksettes i samråd med statlig viltmyndighet og med hensyn til dyrevelferd.

4.4 Hjort

I alle skogområder tilhørende Oslo kommune forekommer hjort, enten som beskjedne lokale populasjoner eller streifdyr.

---

[1] *Bestandsplan beskriver vanligvis tilstand og mål for en bestand, i dette tilfellet elg, og i en bestandsplan for en jaktbar art vil det naturlig inngå en avskytingsplan. Avskytingsplanen er tiltak for å ivareta en ønsket tilstand, eller som redskap for å nå nye mål for bestanden.*

For planperioden 2026-2035 vil utviklingen av hjortebestanden følges tett. Viser bestanden videre vekst, vil kommunen vurdere om det skal åpnes for jakt, og deretter utarbeide målsettinger for forvaltningen og bestandsplan med tilhørende tiltak for eventuell bestandskontroll. Eventuell bestandsregulering skal ta utgangspunkt i dyrenes egenverdi og bidra til sunne bestander, gode levevilkår og redusert risiko for skader og lidelse.

5 Skogskjøtsel og driftsopplegg

5.1 Skogskjøtsel

Skogen bidrar med mange økosystemtjenester og har kvaliteter knyttet til biologisk mangfold, virkesproduksjon, friluftsliv, idrett, jakt og fiske, kulturhistorie, karbonlagring, vannforsyning og andre økologiske tjenester. Forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger bygger på et flerbruksprinsipp. Med begrepet flerbruk menes det at skogen utnyttes til flere ulike formål samtidig. Etter flerbruksprinsippet er det den samlede samfunnsmessige nytteverdien av skogområdene som teller.

Ved forvaltningen av Oslo kommunes skoger skal det praktiseres en skogsdrift som simulerer naturlige prosesser, med mål om å oppnå variert og flersjiktet skog med kontinuerlig plantedekke og rikt naturmangfold. Som hovedregel skal det praktiseres lukkede hogstformer, og områder som fremstår som naturpreget skal alltid søkes ivaretatt.

5.1.1 Målsetning

Hovedmål (jf. *Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger*):

- *Kommuneskogene skal forvaltes og drives i pakt med økologiske og bærekraftige prinsipper. Det biologiske mangfoldet skal bevares og videreutvikles. Forvaltningen skal ha friluftslivs- og verneinteressene som det bærende grunnlag og disse hensynene skal veie tyngst. Økonomiske hensyn skal underordnes disse.*
- *Forvaltning og skjøtsel skal legges opp på en måte som tar hensyn til forholdet mellom friluftsliv, idrett og naturvern. Fellesverdier mellom disse interessene skal styrkes, og det skal søkes gode løsninger i de tilfeller interessene er motstridende.*
- *Helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning og drift skal bidra til at kommuneskogene er et forbilde i flerbruk både nasjonalt og internasjonalt.*

5.1.2 Landskapsøkologisk planlegging

Skogbehandlingen av Oslo kommunes skoger skal baseres på landskapsøkologiske prinsipper og planer. Dette innebærer at kommunens skogbehandling skal søke å etterligne naturlig skogdynamikk og planlegges slik at den ikke i vesentlig grad påvirker økosystemer, populasjoner og arter negativt. De landskapsøkologiske prinsippene skal ligge til grunn for skogbehandlingen og synliggjøres i landskapsplanene for Oslo kommunes skoger. Disse planene skal benyttes som et dynamisk og overordnet styringsverktøy og revideres ved oppdatert kunnskap eller behov.

For Oslo kommunes skoger er det utarbeidet tre landskapsplaner; Nordmarka, Lillomarka og Østmarka. Planene viser hvordan bestandsovergripende, landskapsøkologiske hensyn ivaretas ved planlegging og forvaltning av skogen.

Landskapsplanen for Østmarka bygger på at brann ville ha vært den viktigste forstyrrelses-faktoren i en naturskogstilstand, det vil si den tilstand vi antar ville vært rådende i dag uten menneskelig påvirkning. Variasjon i fuktighetsforhold definerer brannfrekvensen som vises i landskapsplanens resultatkart. For hver brannkategori beskrives målsetningen med skogbehandlingen (tabell 8).

For Nordmarka og Lillomarka utpeker det seg ikke noen tydelige landskapsøkologiske mønstre som gir grunnlag for å fremheve enkelte forstyrrelsesfaktorer som mer dominerende enn andre. Disse to planene tar derfor isteden utgangspunkt i fuktighet og eksponering, og de fire store landskapselementene: nord- og østvendte lier, forsenkninger, sør- og vestvendte skråninger og toppområder. Målsetningen med skogbehandlingen i Nord- og Lillomarka beskrives for hvert landskapselement (tabell 9).

I områder satt av til statlig vern gjennomføres skogbehandling i tråd med verneforskrifter, forvaltnings- og skjøtselsplaner. I administrativt vernede områder (nøkkelbiotoper, naturtyper og BVO-områder) skal eventuell skogbehandling fremme naturverdiene.

Landskapsplanene skal revideres minst hvert 15. år, og ajourføres fortløpende etter hvert som tiltak gjennomføres. Ved endringer i rammebetingelsene, for eksempel ved rullering av *Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger*, *Flerbruksplan for Oslo kommunes skoger*, opprettelse av nye verneområder eller annet, skal landskapsplanene også revideres.

5.1.3 Hovedprinsipper ved skogbehandlingen

For å forene hensynet til biologisk mangfold og friluftsliv med kommersielt uttak og leveranse av tømmer, skal skogbehandlingen søke å etterligne naturlig skogdynamikk, med variasjon i treslag og kronesjikt, samt romlig variasjon som gjenspeiler og forsterker landskapet. En av de ønskede effektene i skogbehandlingen av Oslo kommunes skoger er å oppnå et sammenhengende landskap som i større grad tilfredsstiller gammelskogens arter for spredning og overlevelse.

Landskapsplanene er et viktig kartleggingsverktøy som også gir veiledning ved vekting av ulike hensyn, men for detaljplanlegging kreves feltbefaringer og lokalkunnskap. Driftstekniske forhold og skogens helsetilstand kan for eksempel resultere i avvik fra landskapsplanenes målsetninger. Skogarealet skal konverteres til fleraldret skog der forholdene ligger til rette for det, men der skogens utgangspunkt er ustabilt og/eller den biologiske og opplevelsesmessige verdien er begrenset, kan mer konvensjonelle hogstformer vurderes dersom det kan begrunnes ut fra hensyn til natur, økosystemer eller biologisk mangfold. For eksempel dersom skogen er syk eller der mer konvensjonell hogst er en forutsetning for å utvikle fleraldersskog. Det må derfor være en viss fleksibilitet i tilnærmingen til hogst.

All skog kan konverteres til fleraldersskog, men ofte vil det ta lang tid før fleraldersstrukturen har utviklet seg. Et eksempel er når en hogstflate har vokst opp til en tett skog som aldri har blitt tynnet. I et slikt eksempel mangler trærne god nok plass for å kunne utvikle dype kroner og et godt rotsystem. Gruppehogst, småflatehogst, skjermstillingshogst eller selektiv hogst/plukkhogst vil fungere dårlig her; fjernes mindre grupper eller enkelttrær er risikoen stor for vindfall av nabotrær og for andre skader som kommer av at trærne blir stresset. Flatehogst vil for slike områder fungere som en omstart, der skogen over tid skjøttes bevisst for å på sikt utvikle fleraldersskog.

Å skape en variert skog gjennom tilpasset skogbehandling er nøkkelen til et bærekraftig skogbruk der både mennesker, dyr og planter trives. Skogbrann har lenge vært den viktigste naturlige forstyrrelsen i skogen, men med vår tids effektive brannbekjempelse trengs det andre måter å gi rom til mer lyskrevende treslag som lauv og furu. Flatehogst har mange likheter med skogbrann i og med at hogsten åpner opp landskapet på samme måte. Flatehogst inngår derfor fortsatt i Bymiljøetatens verktøykasse for å skape variasjon i landskapet, men skal benyttes i begrenset omfang, og med begrunnelser i tråd med det som er beskrevet over.

Ved konflikt mellom forskjellige interesser, skal hensynet til naturvern, friluftsliv, vannforsyning, dyreliv og fiske gå foran kravet om størst mulig økonomisk avkastning av skogsdriften.

I henhold til hovedmål 2 i Oslos klimastrategi mot 2030 skal Oslos natur forvaltes slik at naturlige karbonlagre i vegetasjon og jordsmonn blir ivaretatt og opptaket i skog og annen vegetasjon øker mot 2030. Klimahensyn i Oslo kommunes skoger skal praktiseres etter følgende prinsipper:

- I skog som er konvertert til fleraldret skog skal alderen for trærne med høyest diameter som hogges være om lag 20-40 prosent høyere enn vanlig omløpsalder i bestandsskogsbruket.
- Samlet årlig hogstkvantum skal være lavere enn årlig volumtilvekst.
- Samlet tynningsintensitet i kommuneskogene som helhet skal begrenses til et omfang som ikke reduserer den gjennomsnittlige volumtilveksten, og øker tømmerkvaliteten for de trærne som står igjen.

Tabell 8: Målsetninger for skogbehandlingen i Østmarka, definert utfra brannregime.

Brannfrekvens	**Mål for skogbehandlingen i Østmarka**
Sjelden eller aldri	Utvikle fleraldersskog via lukket hogst
Tidvis	Skape variasjon i alder og treslag (bar og lauv), både i stor og liten skala, ved å kombinere åpne og lukkede hogstformer. Ved tilfeller av åpen hogst skal flatene være store nok til at det ved naturlig foryngelse kan etableres lauvrik skog
Ofte	Skape furu- og barblandingsskoger med variasjon i alder, sjiktning og tetthet

Tabell 9: Målsetninger for skogbehandlingen for hver landskapskategori i Nordmarka og Lillomarka. Definisjoner av de ulike begrepene som benyttes i tabellen forklares i vedlegg 4.

Landskapskategori		**Mål for skogbehandlingen i Nordmarka og Lillomarka**
Eksponering	**Nordøstvendte**	Utvikle fleraldersskog via lukket hogst
	Sørvestvendte lier	Åpen hogst kan i større grad brukes, med formål om å bevare høyt lauvinnslag og fremelske furu
	Forsenkninger	Utvikle fleraldersskog via lukket hogst
	Toppområder	Gamle trær og furu fristilles
Fuktighet	**Friskt**	Tilstrebe selektive hogstformer samt avsette arealer til gran-søylehaller og lauvsuksesjon
	Ganske tørt	Furuandelen skal opprettholdes og framelskes
	Tørt	Åpen hogst for å bevare høyt lauvinnslag og øke furuinnslaget

5.1.4 Klimatilpasning

Klimatilpasning er nødvendig for å redusere den økte risikoen for stormfelling, tørkeskader, skogbranner og påfølgende barkbilleangrep i skogen. Tiltak må gjennomføres for å øke skogens motstandsdyktighet og robusthet ved klimaendringer.

Mer ekstremvær vil i framtiden skape stress hos trærne og endre levevilkårene og dermed artssammensetningen i skogen. Tørke og omfattende barkbilleangrep på gran, som dominerer i Oslomarka, er allerede et fenomen i dag. En aktiv skogskjøtsel er viktig for å skape robuste skoger og begrense skogdød. Særlig gran på skrinn mark med mye soleksponering (for eksempel sørvestvendte lier og bestandskanter) er utsatte for tørkestress, og i slike områder kan furu være et bedre egnet treslag. Løvtrær som bjørk, osp, eik og svartor kan i noen grad erstatte eller komplementere gran i lavlandets friske og fuktigere områder. Dette oppnås ved å aktivt plante inn disse treslagene der tilstedeværelse av egnete frøtrær mangler.

Konvertering til eller komplementering med furu- og lauvskog vil derfor prioriteres i planperioden, noe som også vil medføre at planteaktiviteten vil øke i forhold til i forrige planperiode. Klimatilpasning dreier seg ikke bare om flere treslag, men også om flere strukturer i skogen med stabile og sunne enkelttrær. Der grana trives, er konvertering av monokulturer til fleralderskoger av gran fortsatt aktuelt.

De konkrete arealene der treslagsskifte vurderes riktig, vil fremgå av hogstplanene og i overordnet grad av landskapsplanene.

For å få økt kunnskap om klimarobuste skoger, vil kommunen engasjere seg i skogfaglige nettverk og forskningsprosjekter.

5.1.5 Nærskogsskjøtsel

Nærskogene (det vil si skog nær byggesonen) gir rom for turer, trening, lek og naturopplevelser. Nærskogene har stor betydning for lokalmiljøene, og brukes blant annet av skoler og

barnehager. Etableringen av en nærskogsone skal sikre en mer varsom og stedstilpasset skjøtsel og gi innbyggerne reell mulighet til å påvirke tiltak som berører områdene de bruker. Kart over nærskogssonene vises i Vedlegg 2.

Retningslinjer
- Nærskogssonen skal være kartfestet og vedtatt i kommunens flerbruksplan.
- Nærskogssonen omfatter kun Oslo kommunes skoger innenfor Markagrensen.
- Oslo kommunes klimastrategi skal også gjelde for nærskogene.

Prosess:
- Informasjon om planer for skjøtselstiltak i nærskogene skal sendes til de aktuelle Markaorganisasjoner, bydeler, idrettsorganisasjoner, velforeninger, borettslag, bydeler og andre aktuelle brukergrupper slik at de får mulighet til å påvirke planene og gi innspill.
- Skjøtselstiltak i nærskogene skal i tillegg som hovedregel varsles i lokalavis/-er og på kommunens nettsider før oppstart. Unntaket er hogst av enkelte trær (f.eks. risikotrær) eller nødvendig rydding langs veier, stier og skiløyper.
- En åpen dialog med muligheter til å gi innspill er viktig ved skjøtsel i nærskogssonen. Dersom det er innspill til planene, skal Bymiljøetaten invitere berørte parter til dialog (fortrinnsvis som befaring).

Målsetninger og utførelse:
- Målsettingen ved skjøtsel av nærskogene er å:
    - vedlikeholde et opplevelsesrikt skogbilde
    - forbedre opplevelsesverdiene og/eller naturkvalitetene
- Der nærskogene er varierte, mangfoldige og opplevelsesrike er det et begrenset behov for skjøtsel. I slike skoger bør skjøtselen bestå i å ta ut trær som er til hinder eller fare for brukerne, eventuelt enkelttrær til helt spesielle formål.
- I oppholdsområder og friområder med mye bruk vil det utføres parkmessig pleie av skogen.
- I viktige naturområder kan det være behov for å utføre tiltak som reverserer tidligere menneskelige inngrep, slik som flatehogst, med formål å øke naturverdiene, altså aktiv skjøtsel for å restaurere natur.
- Ved kulturminner og i kulturlandskap forutsettes særlig skjøtsel. I tidligere kulturlandskap kan det gjennomføres restaurering eller treslagsskifte i henhold til skjøtselsplan.
- I nærskogene er det ønskelig med variasjon og tiltalende skogstrukturer. Lauvtrær/-skog og store/karakteristiske trær er eksempel på elementer som kan gi store opplevelsesverdier. Det vil kreve jevnlig pleie for å fristille framtidstrær og for å fremelske monumentale trær.
- Uavhengig av omfang på skjøtselen vil det være behov for å lagre og transportere virke. Dersom Bymiljøetaten vurderer at det er behov for utbedringstiltak på veiene, skal slike tiltak utføres så skånsomt som mulig, varsles og høres på lik linje med planer om skjøtselstiltak (jf. *Prosess*). Alle tiltak utover vedlikehold skal omsøkes og godkjennes av rett myndighet.
- I nærskogene skal skjøtselstiltak utføres så skånsomt som mulig. Dette betyr små skjøtselsområder, vinterhogst, motormanuelle hogster og/eller at mindre maskiner skal

benyttes der dette er mulig.

5.1.6 Bærekraftig skogbruk

For å oppnå et bærekraftig skogbruk som bygger på flerbruksprinsippet skal forvaltningen ta utgangspunkt i følgende punkter:

- Konvertere ensaldret skog til fleraldret skog der forholdene ligger til rette for dette
- Skape robuste skoger gjennom variasjon i struktur og treslag
- Kunnskapsbasert forvaltning

Konvertere skogarealet til fleraldret skog der forholdene ligger til rette for dette
For denne planperioden er hovedmålet å videreføre arbeidet med å oppfylle landskapsplanenes målsetninger. For vesentlige deler av skogarealet medfører dette bruk av lukkede hogstformer for å skape fleraldret skog. En av de ønskede effektene er å oppnå et sammenhengende landskap som i større grad tilfredsstiller gammelskogens arter for spredning og overlevelse. Erfaring og læring fra utførte drifter brukes i planleggingen av nye drifter.

Skape robuste skoger gjennom variasjon i struktur og treslag
For å oppnå skog som er tilrettelagt for fleraldersskogbruk, bør dette legges inn som bevisste strategier allerede i ungskogpleien på arealer som i dag er et resultat av flatehogst. Dette må videreføres i hogstklasse 3, og resultatet høstes i hogstklasse 4 og 5 hvor man ved å ta ut enkelttrær, holt og grupper skaper rom for ny gjenvekst.

Restaurering av eller konvertering til edelløvskog skal vurderes i lavereliggende områder med kraftig bonitet. Ved naturlig etablering av pionertreslag, spesielt rogn, osp, selje, skal skjøtselen ta hensyn til denne gjenveksten. Ved hogst av grandominert skog vil et større innslag av løvtrær med kortere omløpstid enn gran være med på å bygge framtidige rom for nye sjikt av gran eller andre mer skyggetålende treslag. En variasjon i treslag og skogstruktur vil også kunne minke risikoen for omfattende skader som tørkestress, stormskader og barkbilleangrep. I tørre granskoger med dårlig sunnhet er målet å øke andelen furu.

Ny gjenvekst skal i hovedsak dekkes av naturlig foryngelse. Planting vil være mest aktuelt der hvor forholdene for naturlig gjenvekst eller oppslag ikke er tilstrekkelig. Dette kan være åpne hogster, gjennomhogster der gjenstående trær ikke er i en fase for frøsetting, og der gjenvekst av ønskede treslag ikke er tilfredsstillende innen en gitt tid etter hogst.

Kunnskapsbasert forvaltning
Bymiljøetaten vil fortsette å aktivt bidra til kunnskapsutvikling til beste for utviklingen av Oslo kommunes skoger.

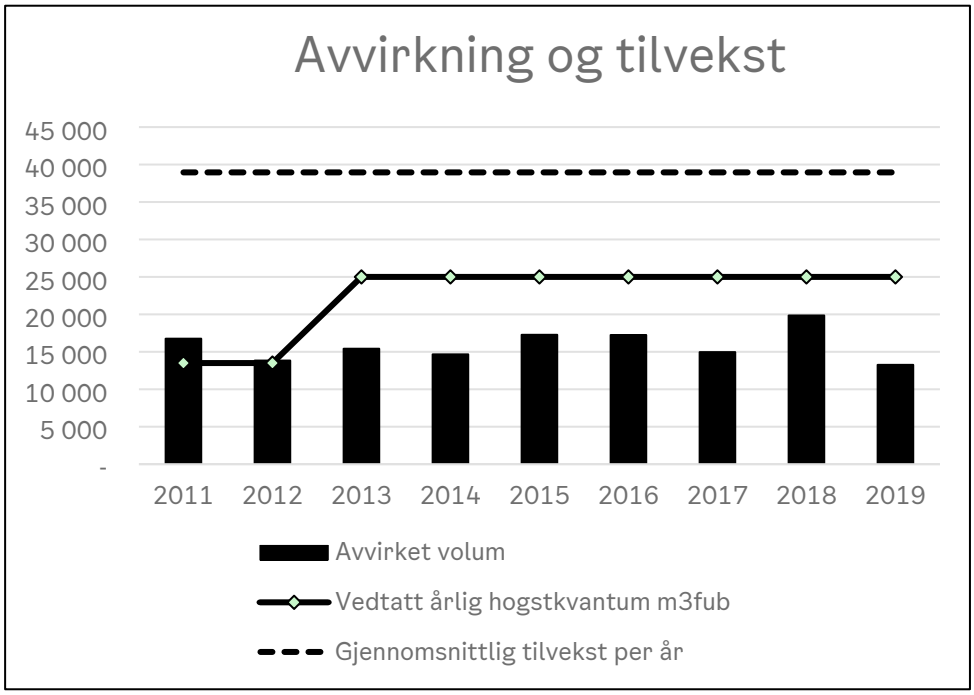
For å sikre god forvaltning av arealene bør det arbeides for at regimet for gjenvekstkontroll tilpasses fleraldersskogbruk og behandlingen av bestand i en overgang, enten som generelle regler eller som en dispensasjon.

Hogstklasse- og bestandsbegrepet samt bestandsalder vil i fleraldersskogbruket etter hvert miste relevans, da arealene som i landskapsplanen skal benyttes til lukkede hogstformer vil produsere flere generasjoner i sjikt. Ressursoversikter i et «bestandsfritt» skogbruk må bygges etter helt andre prinsipper for å kartlegge ressursenes forekomster, fordeling, utvikling og nyttbarhet. Verktøy for dette må utvikles gjennom den kommende planperioden for å sikre god forvaltning av arealene etter hvert som de behandles.

5.1.7 Hogstkvantum og behandlet areal

Planperiodens vedtatte hogstkvantum angis i avsnitt «5.1.8 Ramme for hogstkvantum». Vedtatt hogstkvantum må ikke brukes som et måltall, men heller som en forsikring om en bærekraftig forvaltning av skogeiendommene. I forvaltningen av Oslo kommunes skoger kreves hyppigere behandlinger av skogarealene enn i bestandsskogsbruket. For å få et bilde av skogskjøtselen på eiendommen er det derfor mer relevant å se på det behandlete arealet. I landskapsplanene er dette arealet kartlagt (se kart over driftsområder).

Laserskanning over Nordmarka, Lillomarka og Østmarka ble gjennomført i 2010 og 2019 (laserskanningen som ble gjennomført i 2024 har vi ikke data for ennå). Basert på dataene fra disse to skanningene kan tilveksten beregnes i perioden (NB: Dikemark og Håøya er ikke inkludert, heller ikke Mellomkollen og tidligere Østmarka naturreservat). Tilveksten for Oslo kommunes totale skoginnehav i de tre markene for perioden 2010-2019 er totalt 351.000 m^3fub (fast volum under bark). Dette gir en årlig tilvekst på 4 prosent. Avvirkningen var samtidig 143.000 m^3fub (det vil si 41 prosent av tilveksten i perioden 2010-2019 ble avvirket). Dette førte til en økning i stående volum på 207.000 m^3fub i perioden, det vil si 23.000 m^3fub per år. Volumene som angis i dette avsnittet er ekskludert nasjonalpark, naturreservat, friluftlivsvern, nøkkelbiotoper, naturtyper og BVO-områder, og både produktiv og uproduktiv mark er med. Figur 2 viser at avvirket volum og vedtatt årlig hogstkvantum er betydelig lavere enn den årlige tilveksten, det vil si målet om å øke opptak og lagring av karbon er innfridd.

Figur 2: Avvirket volum, vedtatt årlig hogstkvantum og årlig tilvekst i kommuneskogene.

Tilveksten som angis er basert på data fra laserskanningen i 2010 og 2019 i Nordmarka, Lillomarka og Østmarka, men ettersom en liten del av Østmarka ikke ble skannet i 2010 er kun areal som ble skannet i begge årene medregnet. Volumene angis for kommunens skoginnehav ekskludert nasjonalpark, naturreservat, friluftlivsvern og administrativt vernede områder per 2024. Både trær på produktiv og uproduktiv mark er inkludert for å beregne tilveksten. Gjennomsnittlig tilvekst per år = (volumøkningen i perioden + avvirket volum i perioden) / antall vekstsesonger i perioden.

I et fleraldersskogsbruk er egnet hogstintervall 15-30 år. For å planlegge drift i den nærmeste 15-års perioden kan det derfor tas utgangspunkt i produktivt areal (utenom statlig og administrativt vernet areal) som ikke har vært behandlet de siste 15 årene. Basert på analyse av trehøyde, kronedekning og tidligere behandlet areal har areal for kommende drifter blitt delt inn i tre hogstperioder: 0-5 år, 5-10 år og 10-15 år. Driftsarealet er kartlagt og presenteres i landskapsplanene.

Kartleggingen av framtidig driftsareal gir et grunnlag for å estimere framtidig årlig hogstkvantum. I modellen for å beregne dette, fremskrives volumene hhv. 2,5 år, 7,5 år og 12,5 år i de tre hogstperiodene 0-5 år, 5-10 år og 10-15 år. I beregningene er årlig tilvekst estimert å være 3 prosent, og driftsarealet er den produktive skogsmarken ekskludert administrativt vernede områder og statlig sikrede verneområder (ikke landskapsvern). Volumuttak i praksis varierer mellom de ulike skjøtselsformene og områdene, men er i modellen estimert som et gjennomsnittlig uttak der 40 prosent av volumet tas ut. Modellen bygger på usikre tall, men gir

et bilde av Oslo kommunes skogskjøtsel med målet om et bærekraftig skogsbruk (tabell 10). Dataene kan også brukes for å kalibrere forrige planperiodes vedtatte hogstkvantum.

Beregnet årlig tilvekst (figur 2) tyder på at forrige planperiodes vedtatte hogstkvantum, 25.000 m^3fub/år, kan økes noe. Samtidig viser estimert framtidig årlig hogstkvantum (tabell 10) at det vedtatte hogstkvantumet fra forrige planperiode er noe høyere enn det årlige uttaket som er beregnet å kunne tas ut i kommende planperiode. Med en økende andel vernet areal sammenlignet med forrige flerbruksplanperiode er det naturlig at hogstkvantumet må senkes i ny periode. I prosessen med å omstille skogene til fleraldersskog og for å håndtere kalamiteter som stormfellinger og barkbilleangrep, er det fortsatt et behov for en høy ramme for volumuttak, hvor 20.000 m^3fub/år anslås å gi et fornuftig handlingsrom.

Tabell 10: I tabellen vises et estimat over mulig årlig hogstkvantum (m^3fub) i den nærmeste 15-års perioden med utgangspunkt i et jevnlig skjøtselsregime. I landskapsplanen vises de ulike driftsområdene i kart.

Hogstperiode	Område	Estimert potensielt hogstkvantum per	Estimert potensielt hogstkvantum per år
0 - 5 år	Nordmarka	13 600	26 600
	Lillomarka	6 900	
	Østmarka	6 100	
5 - 10 år	Nordmarka	8 100	24 000
	Lillomarka	6 700	
	Østmarka	9 200	
10 - 15 år	Nordmarka	14 700	23 300
	Lillomarka	2 600	
	Østmarka	6 000	

5.1.8 Ramme for hogstkvantum

Det årlige uttaket av salgsvirke fra Oslo kommunes skoger skal i flerbruksplanperioden ha 20.000 m^3fub som ramme, med muligheter for variabelt årlig hogstkvantum innenfor rammen av det totale uttaket i perioden.

5.2 Skogsbilveier, snuplasser og velteplasser

5.2.1 Status

De fleste skogsbilveiene i Oslo kommunes skoger er ikke bygget for dagens tømmerbiler. Flere steder er veiene smale, spesielt i kurver. Sikten er også svært dårlig rundt kurvene, noe som betyr at farlige situasjoner lett kan oppstå. Det er nødvendig at opplasting med tømmerbil kan foregå adskilt fra andre brukere, og det er derfor behov for enkelte velteplasser utenfor veibanen. I tillegg må det finnes lommer for møteplasser samt snuplasser for tømmerbil.

Forventet økt nedbør som følge av klimaendringer krever også bedre drenering av skogsbilveiene.

Veieier er ansvarlig for å gjøre veien så trygg som rimelig kan forventes, basert på tekniske krav, risikovurdering og de forhold som er kjent eller burde vært kjent. Veieier kan derfor havne i et uaktsomhetsansvar overfor transportører eller andre brukere hvis det er mangler ved drift og vedlikehold. Kart over tømmertransport og oppgraderingsbehov vises i vedlegg 5. I tabell 11 vises blant annet oppgraderingsbehovet fordelt på ulike skogsområder. Oppgradering er tiltak som forbedrer standarden slik at veien kan benyttes til tømmertransport hele året.

Tabell 11: Tabellen gir en oversikt over skogsbilveinettet i kommuneskogen og behov for tiltak i kommende planperiode. Oppgraderingsbehovet angis for hele veistrekninger, mens det reelle behovet ofte er punktvis. Det kan oppstå behov for oppgradering som ikke er nevnt i flerbruksplan.

Tømmerbilveier i kommuneskogen (antall meter)					
	Helårsvei OK standard	**Sommervei OK standard**	**Eksisterende vei trenger oppgradering**	**Nye veier (behov)**	**Veier totalt**
Nordmarka	26 000	16 400	8 300	600	51 300
Lillomarka	6 600	11 400	0	0	18 000
Østmarka	14 900	10 200	2 600	0	27 700
Sum	**47 500**	**38 000**	**10 900**	**600**	**97 100**

5.2.2 Utbedring og utvikling av infrastruktur

En god infrastruktur er en forutsetning for å kunne skjøtte skogen. Skogsdriften i foregående planperiode har vært konsentrert i tilknytning til det eksisterende veinettet med best kvalitet. Det er dermed økt behov for noe utbedring og utvikling av infrastrukturen i ny planperiode.

Oversikten i tabell 11 viser at veinettet bør forbedres noe i både Østmarka og Nordmarka. I Lillomarka er det ikke planlagt større veitiltak. Det kan imidlertid oppstå behov for oppgradering som ikke er nevnt i flerbruksplan. I tilknytning til skogsbilveiene kan det også være behov for å oppruste eksisterende snu- og velteplasser, eventuelt bygge nye. Eventuelle nye velteplasser skal der det er mulig etableres direkte i tilknytning til veinettet i byggesonen.

Natur- og friluftslivshensyn skal være førende for alle tiltak i kommuneskogene. For skogsbilveiene innebærer dette at behovet for vedlikehold og utbedring skal begrunnes konkret, og at mindre inngripende løsninger skal vurderes før tiltak og veistandard fastsettes. Nødvendige utbedringstiltak skal gjennomføres med minst mulig inngrep og med særlig vekt på å bevare veiens karakter og verdi for friluftslivet.

Skogsbilveiene er viktige turveiforbindelser i Marka. Ivaretakelse av natur- og opplevelsesverdiene ved oppgradering av skogsbilveiene er derfor svært viktig. Bymiljøetaten

skal sørge for bred involvering av bydeler, lokalmiljø og natur- og friluftsorganisasjoner ved planlegging av tiltak, etter modell fra prosessene som er planlagt ved skjøtsel i nærskog. Aktuelle tiltak for alle skogsbilveiene er:

- Stedvis økning av veiens bæreevne
- Stedvis økning av veibredde (særlig i svinger)
- Opparbeide grøfter for å unngå vannerodering
- Utbedring av stikkrenner
- Anlegge møte-, velte- og snuplasser

Velteplasser søkes anlagt i forbindelse med møte-/snuplasser og slik at lossing/lessing av skogsvirke kan utføres på steder som har avstand til hovedferdselen for myke trafikanter. Hovedprinsippene og kartbeskrivelse for dette arbeidet følger av landskapsplanene for Oslo kommunes skoger. Større rehabiliteringer og alle eventuelle nye veiprosjekter skal beskrives i egen plan og fremmes som enkeltsaker, etter medvirkning med organisasjonene (jf. *Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger* og beskrivelse av prosess over). Anlegg av nye snu- og velteplasser samt veier skal gjennomføres på en måte som begrenser omfanget av avskoging og terrenginngrep så mye som mulig. Alle tiltak utover veivedlikehold skal omsøkes.

6 Jordbruk, kulturlandskap og kulturminner

Det åpne kulturlandskapet med åker, eng og beitemark skal bevares gjennom aktiv skjøtsel.

6.1 Jordbruksområder – fulldyrkede og beiter

Tabell 12: Jordbruksområder i kommuneskogene.

Jordbruksområder, fulldyrkede og beiter	**Totalareal (daa)**
Nordmarka inkl. Dikemark, ekskl. Maridalen	2 143
Ni forpaktningsbruk i Maridalen	2 000
Østmarka	412
Sum	**4 555**

Bymiljøetaten driver Bogstad besøksgård i egen regi. Husdyrbesetningene på gården holdes primært for å beite kulturlandskap og besøksgårdvirksomhet. Forpaktningsbrukene i Maridalen drives av privatpersoner i henhold til forpaktningskontrakter. Dikemark gård i Asker drives av lokale gårdbrukere med jordleiekontrakt. Bymiljøetaten leier ut beiteområder til private dyreholdere samt driver noen i egen regi fra Bogstad.

Vedtatte *Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger* anviser hvordan jordbruksområdene skal drives. Nye føringer i mål og retningslinjene er at det skal stimuleres til bynært landbruk slik som andelslandbruk og parsellhager, og at kommunenes jordbruksarealer bør legges om til økologisk drift.

6.2 Kulturlandskap

6.2.1 Status kunnskap/kartlegging og skjøtselsplaner

Opphør og gjengroing av beite- og slåttemarker er en av årsakene til tap av artsmangfold. Det er svært mange arter som er knyttet til slåttemark (som er utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven) og beitemark. Mye av det kulturbetingede artsmangfoldet er knyttet til hold av husdyr, gamle raser som er tilpasset landskap og ressursgrunnlag uten bruk av kunstig gjødsling. Samspillet mellom planter, insekter, sopp og beitedyr strekker seg langt tilbake til før landbruket, da ville flokker av dyr beitet landet. Husdyrholdet kan ses på som en forlengelse av dette gitt at husdyrholdet er ekstensivt og i samspill med naturen.

Jordbrukets kulturlandskap i kommuneskogene ble kartlagt og naturtypeverdsatt i 2006-2007. Etter dette er det gjennomført ny kartlegging på en del av lokalitetene, og det er utarbeidet og revidert skjøtselsplaner for slåttemarkene som holdes i hevd med årlig slått. Slåttemarkene Dalbakk, Lutdalen, Dølerud og Prinsdal skytebane fikk reviderte skjøtselsplaner i 2017. Skjøtselsplan for Sarabråten ble revidert i 2021.

Oslo kommune ved Bogstad gård holder stor- og småfe til kulturlandskapsskjøtsel på egne arealer i nedre Sørkedalen og Nordmarksplassen Finnerud. Både Sørkedalen og Finnerud inngår i den nasjonale satsingen *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket* (UKL).

Siste reviderte skjøtselsplan for Finnerud er datert 2016, og ble laget av Naturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo. Skjøtselsplanen for Bogstad gård og Oslo kommunes eiendom i nedre Sørkedalen ble ferdig sommeren 2018, og har tatt utgangspunkt i skjøtselsplanen for kulturlandskapet i Sørkedalen utarbeidet av Asplan Viak i 2014 og Biofokus-rapport 2014-23 *«Sørkedalsvassdraget med kantsoner og skjøtselsråd»*.

6.2.2 Opplisting lokaliteter av beitemark og totalt areal

Tabell 13: Beiter i Østmarka.

Beiter i Østmarka	**Areal (daa)**
Ellingsrud 1 - Solberghavna	35
Ellingsrud 2 - jordet	14
Enga	5
Nuggerud	8
Sørli	30
Løkka	10
Sagstua	3
Smeden nord	23
Smeden sør	35
Ødegården	18
Sand og Godlia	40
Stensrud nord	10
Stensrud sør	28
Sandbakken	4
Østby	2
Vangen	5
Bøvelstad	17
Øvresaga	28
Burud	14
Sum areal	**329**

Tabell 14: Beiter i Nordmarka.

Beiter i Nordmarka	**Areal (daa)**
Lilloseter, Naturbeitemark	20
Sogn seter, Nordre Skjeggerud	31
Trekanten, Sognsvann nord	6
Stranden, Sognsvann nord	18

Ullevålseter	9
Frønsvollen	16
Nordby, Neskroken. Nat.typ.	4
Gml. Maridalsvn, M skole N	2
Turter. Hestebeite. Ikke i bruk.	20
Skar syd – Skarselva v broa. Hestebeite. Ikke i bruk	7
Nordbråten vest. Gammelt beite. Ikke i bruk.	12
Nordbråten vest. Gammelt beite. Ikke i bruk.	18
Nordseter. Hestebeite.	17
Brenners. Hestebeite.	6
Sittpå, Maridalen. Hesteb.	2
Storbråten, Sørkedalen. Hestebeite.	22
Tryvannskleiva. Oslo Vinterpark. Beite i skitrasé.	11
Sum areal	**221**

Tabell 15: Beiter i Sørkedalen

Beiter i Sørkedalen	**Areal (daa)**
Finnerud	190
Holtet/Storbråten	141
Bakk havna/ Årnes	75
Zinober	30
Bjørkestykket	18
Murstuhavna nord	49
Styggedalen	5
Strømshaugen langs elva	48
Jegersborg vest	18
Jegersborg	11
Gartnerboligen	20
Bogstad	39,5
Bogstad utsiktspunkt (nytt)	26
Bogstadvannet SØ (nytt)	11
Skuggen	17
Tangenveien (nytt)	11
Sum areal	**721,5**

6.2.3 Opplisting lokaliteter av slåttemark og totalt areal

Tabell 16: Slåttemarker i Østmarka.

Slåttemark i Østmarka	**Areal (daa)**
Dalbakk	3
Lutdalen	5
Sarabråten	8
Dølerud	12
Prinsdal skytebane	22
Sum areal	**50**

Tabell 17: Slåttemarker i Nordmarka.

Slåttemark i Nordmarka	**Areal (daa)**
Hammeren, Bjørkelunden V	4,3
Veikant Margaretakirken	1
Solbakken, Greveveien	4
Hammeren, sør for bro	3,5
Monsetangen	5
Bueskyterbanen, Solemskogen	1,6
Ullevålseter, tørreng	1
Brekke, skråning hundesletta	3,3
Kjerkebyhagan, Hammeren	9
Margaretakirken, Maridalen	3,6
Hammeren NØ. Hagemark, slått og styving.	15
Sum areal	**51,5**

Tabell 18: Slåttemarker i Sørkedalen.

Slåttemark i Sørkedalen	**Areal (daa)**
Finnerud	3
Sum areal	**3**

6.2.4 Tiltak for neste 10-års periode

Det er et mål å bevare og skjøtte kulturlandskapet på tradisjonell måte, samt å opprettholde eller øke arealet beitemark og slåttemark gjennom aktiv hevd. Et videre mål er å arbeide for at artsmangfoldet øker på disse lokalitetene ved å utarbeide og implementere en tiltaksplan for artsmangfold i kulturlandskapet.

På Bogstad gård er et mål å rehabilitere det gamle jordbrukslandskapet. Nordmarksplassen Finnerud skal videreføres som foregangslokalitet for hvordan innmark i gjengroingsfase kan restaureres og drives.

Leietakere på beitene skal følges opp tett for å få riktig beitetrykk med ulike husdyr. Det skal opprettholdes slått på slåttemarkene og vurderes oppstart av skjøtsel på lokaliteter som tidligere har vært slått og beitet. Naturbeitemarkene skal skjøttes for å hindre gjengroing og forsumping.

Husdyr skal brukes aktivt i skjøtselen av kulturlandskapet. Langs Sørkedalselva skal enkelte beiteområder gjenskapes og det skal etableres hagemark. Siktlinjer inn mot elva skal tilbakeføres, gjennom å tynne vegetasjonen og etablere mindre vegetasjonsåpninger. Skjøtsel av slåttemark og -myr på Finnerud videreføres i henhold til anbefalinger. Problematiske fremmede plantearter, og pionerarter som fremmer gjengroing, skal bekjempes.

Det skal tas særlig hensyn til kantvegetasjon langs vassdrag for å bevare et rikt biologisk mangfold, hindre forurensing fra landbruksarealer og bidra til flomdemping. Der kantvegetasjon er sparsom eller fjernet, skal arealer restaureres slik at lavereliggende områder nær vassdraget også får en bedre flomdempende effekt.

Mulige tiltak i Maridalen

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus startet høsten 2025 arbeidet med en revisjon av skjøtselsplan for Maridalen landskapsvernområde. Denne planen vil legge føringer for arbeidet med å ivareta kulturlandskapet og tilhørende naturverdier i Maridalen.

I Maridalen landskapsvernområde begrenses dyreholdet på grunn av drikkevannsforsyningen. Ved å fjerne det øverste gressdekket kan det enkelte steder legges til rette for reetablering av seminaturlig slåttemark (tabell 19). Slått og beiting holder landskapet åpent fordi oppslag av busker og trær forhindres. Dermed får de lyskrevende og ofte konkurransesvake engartene gode livsbetingelser. Også flere andre organismer som for eksempel mange sopp- og insektarter, er avhengige av de gamle kulturmarkene og trues hvis de forsvinner.

Tabell 19: Mulige lokaliteter for reetablering av seminaturlig slåttemark i Maridalen.

Lokaliteter i Maridalen som kan brukes til reetablering av seminaturlig slåttemark	**Areal (daa)**
Nordbråten, gressbakke, rett ved vei	4,1
Hølet, Nordbråten N, gammel plass	4,6
Låkeberget vest inntil lysløypa, gressbakke	3,8
Skar SØ, hestebeite, ikke i bruk	7,2
Turter	2
Monsetangen	4
Sum areal	**25,7**

Sørbråtmyra er naturtyperegistrert som intakt lavlandsmyr med A-verdi. Størrelsen er 30 daa. Det bør lages en skjøtselsplan for myra som tar stilling til framtidig skjøtsel.

Tabell 20: Registrerte naturtyper med ønsker om beiting i Maridalen.

Registrerte naturtyper med ønske om beiting i Maridalen	**Areal (daa)**
Berntsberg, naturbeitemark	4,3
Nordby, Neskroken, naturbeitemark	4,1
Låkeberget øst, naturbeitemark, beitet kan utvides med 14 daa hvis ung granbestand hogges	13
Dausjøen nordvest, naturbeitemark	16
Sum areal	**37,4**

I forbindelse med skjøtselsarbeidet med seminaturlig slåttemark kan det legges til rette for slåttedugnader i samarbeid med lokale skoler. Formidling av kulturarv og slåttetradisjoner rommer verdifull kulturarv. Den handlingsbårne kunnskapen kan videreformidles ved å gjennomføre slåttedugnader i august og starten på september. Enkle slåttekurs og demonstrasjoner kan sørge for opplæring i det å bruke ljå og rive som arbeidsredskap, samt sørge for formidling av kunnskap rundt botanikk, insekter og sopp. Samarbeid med lokale ildsjeler og tradisjonsbærere og foreninger, slik som Maridalens Venner, er viktig i arbeidet med å formidle kunnskap og informasjon om den kulturhistoriske arv som er innebygd i landskapet. Dette samarbeidet skal videreføres.

6.2.5 Parsellhager

Sommeren 2017 ble det åpnet parsellhage på Sørli gård ved Bøler i Østmarka. Siden 2020 har det i regi av et andelslag blitt dyrket grønnsaker og noe frukt på den tidligere husmannsplassen Enga i Mariholtveien 97.

6.3 Kulturminner

Kulturminner defineres som alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, samt lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. Kulturmiljø er områder hvor kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng. Alle kulturminner skal bevares som en viktig del av miljøet og for forståelsen av den historiske utviklingen.

6.3.1 Status for kulturminner i dag

Kartlegging

I Oslo kommunes skoger er det blitt gjort varierende grad av kartlegging og dokumentasjon av kulturminner. Bymiljøetaten samarbeider med Byantikvaren om registrering av alle kulturminner i Oslo kommunes skoger i Oslo. Kartlegging blir gjort kontinuerlig enten det skjer i regi av Oslo kommune selv, andre kommuner, kulturminnemyndighetene, interessegrupper eller privatpersoner. For eksempel er det krav om å undersøke forekomster av kulturminner når man utarbeider reguleringsplaner.

Funn

Blant kulturminnene som er registrert i Oslo kommunes skoger finnes det stor variasjon. Av de eldste kulturminnene, de som er automatisk fredet etter kulturminneloven, er det registrert blant annet bygdeborger, gravrøyser, kullgroper og kullframstillingsanlegg, anlegg for tjæreframstilling, fangstanlegg og gamle dyrkingsspor i jord. Også enkelte veifar kan være svært gamle. I Oslo kommunes skog i Oppegård kommune finnes det rester etter bosetning fra eldre steinalder. Av de noe nyere kulturminnene er typisk rester etter gårder, husmannsplasser, setre og andre boplasser. Man finner anlegg i forbindelse med tømmerfløting og sagbruk, gruver med tilhørende ferdselsveier samt andre gamle hesteveier. Av de nyeste kulturminnene finnes krigsminner fra 2. verdenskrig, hoppbakker og idrettsplasser, rester etter uteliggerhytter og fritidsboliger, dammer for drikkevann, broer og annen infrastruktur.

Skilting

Oslo kommune skilter selv eller gir tillatelse for andre til å skilte utvalgte kulturminner. I Oslo kommunes skoger er omtrent 40-50 kulturminner skiltet. Skiltingen har foregått over en lang tidsperiode og enkelte av disse skiltene er slitte og trenger å bli fornyet.

Vern

Siden forrige flerbruksplan ble laget har Bogstad gård og kulturlandskaper blitt fredet med hjemmel i lov om kulturminner § 15 og § 19, jf. § 22.

6.3.2 Kulturminneforvaltning i flerbruksplanperioden

Kartlegging og dokumentering

Bymiljøetaten har som mål å kartfeste og etablere et standardisert datasett med alle kjente kulturminner i Oslo kommunes skoger. Datasettet skal i første rekke være til internt bruk i forvaltningen. Registreringene vil favne over et bredt spekter av kulturminner, helt fra de eldste til nyere tids kulturminner. Bymiljøetaten arbeider også med å samle lokale navn. Disse vil bli lagt inn i egne temakart.

Nyskilting av kulturminner

Bymiljøetaten skal vurdere hvilke kulturminner, deriblant bevaringsverdige bygninger og historiske steder, som er aktuelle å merke eller å gi eget informasjonsskilt. Det blir spesielt lagt vekt på kulturminner som er lett tilgjengelig, gir store opplevelsesverdier og som gir et godt bilde av historien i området. Skiltene skal være standardiserte og i samsvar med skiltene fra den forrige flerbruksplanperioden det vil si grønne skilt med hvit skrift. Skiltene skal merkes «Oslo kommune». På verneverdige bygninger kan det også vurderes å benytte de blå skiltene til Oslo Bys Vel.

Restaurering og skjøtsel

Bymiljøetaten kan foreta restaurering og skjøtsel av bestemte kulturminner for å bevare kulturminnene og for å gjøre historien lettere tilgjengelig for folk. Tiltak skal gjennomføres i samråd med Byantikvaren.

Automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven

Alle kulturminner fra før reformasjonen (år 1537) er automatisk fredet etter kulturminneloven. Det samme gjelder stående byggverk med opprinnelse fra perioden 1537 – 1649 (§4), samiske kulturminner eldre enn 100 år (§4), samt skipsfunn eldre enn 100 år enten de befinner seg på land, i sjøbunnen eller i vassdrag (§14).

Eiere og brukere har ansvar for både kjente og ukjente automatisk fredete kulturminner på sin eiendom. Oslo kommune, ved Byantikvaren, har fått delegert myndighet til å behandle saker som omfattes av kulturminneloven. Automatisk fredete kulturminner skal i hvert enkelt tilfelle skjøttes etter nærmere retningslinjer fra Byantikvaren.

Verneverdige kulturminner på Byantikvarens gule liste

Listen er under kontinuerlig revisjon og oppdateres jevnlig ettersom nye kulturminner registreres. Bevaringsverdige kulturminner skal vernes og vedlikeholdes som en del av daglig drift og forvaltning av Oslo kommunes eiendommer.

Andre bevaringsverdige kulturminner

De fleste kulturminnene i jordbrukslandskapet er yngre enn reformasjonen, og er ikke ført inn på gul liste. Likevel er mange av disse kulturminnene viktige å ta vare på for kommende generasjoner. Følgende retningslinjer er rådgivende og ikke uttømmende, men intensjonen er å sørge for at kulturminner i jordbrukslandskapet vedlikeholdes og at landskapet kan hindres fra en uheldig gjengroings- og forfallsprosess:

- Steingjerder skal vedlikeholdes og være synlige i landskapet.
- Rydningsrøyser skal ikke fjernes eller tildekkes.
- Slåttemark som ikke har vært fulldyrka i nyere tid skal holdes åpen i henhold til skjøtselsplan.
- Beitemark som ikke har vært fulldyrka i nyere tid skal holdes åpen ved bruk av beitedyr.
- Eldre bruer, klopper mv. vedlikeholdes.
- Eldre veifar, løyper, stier mv. vedlikeholdes.

7 Kunnskapsformidling

7.1 Naturstier og kulturminnestier

De tradisjonelle natur- og kulturminnestiene legges ned på grunn av delvis utdatert innhold og lite bruk. Kulturstien i Maridalen opprettholdes.

7.2 Kulturminneskilt og informasjonsskilt

Bymiljøetaten ønsker å ha en restriktiv praksis når det gjelder oppsetting av skilt. Mange skilt kan fort bli en visuell forurensning, i tillegg blir verdien av hvert enkelt skilt betydelig redusert når det bare blir del av en mengde.

Bymiljøetaten ønsker å videreføre arbeidet med skilting av utvalgte kulturminner, bygninger og spesielle objekter. Bymiljøetaten vil vurdere annen skilting etter behov og vedtatte føringer. Etaten vil også vurdere mer bruk av ny informasjonsteknologi i informasjonsarbeidet. Bymiljøetaten vil vurdere behov og plassering av informasjonstavler. Etaten ønsker et begrenset antall tavler som kan gi informasjon med tekst og kart, informasjon om verneområder samt informasjon fra Markaorganisasjonene, idrettslagene og sportsstuene.

7.3 Undervisningstilbud skog

Bymiljøetaten ønsker å videreføre etatens tilbud til skolene om undervisningsopplegg i skogen knyttet til skog, natur, naturvern og friluftsliv. Tilbudet organiseres av skogdistriktene, og etatens erfarne skogoppsynsledere og skogsarbeidere står vanligvis for gjennomføringen.

7.4 Undervisningsbaser, lavvoer

Bymiljøetaten kan gi skoler og barnehager tillatelse til å etablere baser for undervisning og arbeidstrening, når dette ikke kommer i konflikt med allmenne frilufts- eller naturverninteresser. Etaten må hele tiden påse at tilbudet ikke overskrider naturens tålegrense.
En rekke skoler og barnehager er gitt tillatelse til å opprette et fast utested med lavvo. Etaten ønsker å videreføre tilbudet i nåværende omfang. Ønsker fra nye skoler søkes løst med sambruk av allerede etablerte utebaser.

7.5 Besøksgårder

Bogstad besøksgård
Bymiljøetaten driver Bogstad gård som økologisk gårdsbruk og besøksgård. På jordbruksarealene dyrkes korn, gras og poteter, kulturlandskapet er beite for gårdens dyr, og i den store kjøkkenhagen på gården dyrkes grønnsaker og bær. Gården har hester, kuer, sauer, geiter, kaniner og høner. Det er egen person ansatt som er ansvarlig for besøksgårdsvirksomheten og som underviser barna som kommer. Bogstad besøksgård skal gi

tilbud om undervisningsbistand til Oslos skoler i tråd med de retningslinjer som lære- og fagplaner trekker opp.

Barnehagebarn og skoleelever kan få omvisning i fjøset fra oktober til mai, der kan de være med på dyrestell og veie opp fôr til dyrene og være til stede ved lamming i april. I vekstsesong (juni-september) kan barn lære om kornsorter, grønnsaker, blomster og bær. I september er det potetplukking og i oktober kan barna følge saueklipping. Det er ca. 5800 barn på omvisning i regi av skole eller barnehage hvert år. Bymiljøetaten har også et samarbeid med Utdanningsetaten om Markaskolen, som ønskes videreført.

Det samarbeides også med Energigjenvinningsetaten og Renovasjonsetaten om kunnskapsformidling knyttet til kretsløpsbasert avfallhåndtering.

Bogstad gård er et kompetansesenter for kulturlandskapspleie.

Sørli besøksgård (Nøklevann)
Bymiljøetaten etablerte i 2019 en besøksgård for Oslo øst på den gamle husmannsplassen Sørli, ikke langt fra bebyggelsen på Bøler. Gården drives etter økologiske og regenerative prinsipper, og det er stort fokus på kretsløp og biologisk mangfold. På gården kan man hilse på sauer, kaniner og høner. I sesong kan man besøke hagen hvor det dyrkes et mangfold av grønnsaker, frukt og bær. Hver uke gjennom hele året tilbyr gården gratis undervisning for skoleklasser og et pedagogisk program som er tilpasset årshjulet på gården. Barna lærer om hele prosessen fra jord til bord og deltar fysisk i gårdslivet. De lærer også om kulturlandskapet og skogen i Østmarka.

Nordre Lindeberg gård (Groruddalen)
I 2018 overtok Bymiljøetaten driften av Nordre Lindeberg gård, som ligger mellom Furuset og Lindeberg. Nordre Lindeberg er en besøksgård som er åpen for alle og jobber for at barn og unge skal lære om norsk gårdsdrift og matproduksjon. Skoler, barnehager og institusjoner kan bestille gratis omvisninger. På gården er det hester, kuer, sauer, geiter, griser, kaniner, høner, kalkuner, gjess og papegøyer. Nordre Lindeberg gård driver melkeproduksjon.

Sørbråten besøksgård (Maridalen)
Besøksgården drives av forpakteren av gården med kommunalt tilskudd. På gården er det hester, kuer, sauer, geiter, griser, kaniner, høner, ender og påfugl.